

ŠVIESA

(THE LIGHT)

POLITIKOS, MOKSLO, MENO IR LITERATOROS TRIMĖNESINIS ŽURNALAS

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.
Kaina Metams \$1.00; pavienis numeris 25c.

Redakcinė komisija: Dr. J. J. Kaščiūnas, R. Mizara, S. Sasna, A. Bimba, D. M. Solomskas, J. Kuodis, L. Pruseika.
Atsakomąsias redaktorius: A. BIMBA

No. 1 Sausis-Vasaris-Kovas (January-February-March), 1937 Metai IV

Lietuvos Nepriklausomybės Duobkasiai

A. B.

NEUŽILGO Lietuva ir kitos Pabaltijos valstybės (Latvija ir Estija) gali atsižvelgti pačiam centre tarptautinės politikos ir diplomatijos. Lietuva gali virsti 1914 metų Belgija. Ta galimybė įmatoma visų, kurie seka Vokietijos manevrus ir fašistų ruošimąsi prieš uždegimo pasaulio naujo karo liepsną.

Fašistai karą ruošia atvirai ir tiesiogiai prieš Sovietų Sąjungą. Hitlerio iškeltas obalsis "karas prieš komunizmą" nieko nepadarys, nes jis turi tikti vieną reikšmę, vieną prasmę, vieną taikykli, būtent, socialistinę darbo žmonių tėvynę. Ta Vokietijos sutartis su Japonija "apsiginti nuo komunizmo," tasai Hitlerio ir Mussolinio bendradarbiavimas rėmimo fašistų karo prieš Ispanijos liaudį, tasai fašistinės spaudos alkano vilko balsu staugimas apie "komunizmo pavojų kultūrai ir civilizacijai," pagaliau tasai fašizmo šalių įkaitų ginklavimas—visa tai yra tikti pasirošimas ir paruošimas dirvos audringai besiantinančiam ginkluotam puolimui Sovietų žemės.

Karo valanda gali išmūšti bet kada. Karas gali išsivystyti iš susikirtimų Ispanijoje, bet ne būtinai. Fašistams lengvai gali pasitaikyti kitokia proga paleisti darban savo ginklus. Hitlerio ir Mussolinio desperatiškos pastangos išgelbėti generolo Franco kudašių ir iškelti fašistinio barbarizmo vėliavą ant Madrido yra gudri ir toli nu-

žvelgiama strategija kariniuose prisirengimuose. Jeigu Ispanijoje gen. Franco laimės, tai laimės ne jis, bet Vokietija ir Italija—laimės Hitlerio ir Mussolinio siekimas įtraukti Ispaniją į savo politikos orbitą, aptverti Franciją geležine fašizmo siena ir ilgainiui Paryžiuje iškelti tą pačią savo vėliavą. Fašistams nepakenčiama net buržuazinė demokratija, nes net buržuazinė demokratija nebesuderinama su finansinio kapitalo reakciniais interesais. Tie interesai dar gali išlaikyti savo pozicijas tikti jų fašistinio politinio viešpatavimo rėmuose, aptvaruose.

Per Franciją ir Ispaniją į Sovietus

Tačiau, aišku, nušlavimas Francijos demokratijos nėra tasai galutinas fašistinės Vokietijos arba Italijos tikslas. Dvasinis fašizmo laimėjimas būtų labai didelis, didelis taip pat būtų jojo karinės strategijos laimėjimas, betgi ne kažin ką apčiuopiamo medžiaginio tegalėtų duoti finansinio kapitalo karaliams. Francija pati yra pusėtinai tirštai apgyventa. Perdaug didelių naujų pelnus iš jos išsunkti neįmanoma. Antra, Francijos demokratijos sumėsinėjimas dar gi neišgelbėtų fašizmo nuo to "komunizmo pavojaus." Dar vis tiek pasiliktų Sovietų Sąjunga, socialistinė žemė, vienas šeštadalis pasaulio, viltis ir įkvėpimas visiems kapitalistinio pasaulio pavergtiesiems, pavyz-

dys naujo gyvenimo, šaltinis naujų idejų, pranašas ir kurėjas naujos kultūros, naujos civilizacijos, pradžia pabaigos žmogum žmogaus išnaudojimo.

Taip klausimas stovi, o ne kitaip. Taip reikia suprasti nesvietiškai pagyvėjusią Hitlerio ir Mussolinio politiką ir veiklą prieš "komunizmo pavojų." Pavojus yra. Bet, žinoma, pavojus ne darbo žmonėms, ne pavergtoms tautoms, ne mažosioms tautoms, ne žmonių laisvei, civilizacijai ir kultūrai, bet finansinio kapitalo grobiškam viešpatavimui, fašistiniam barbarizmui, pasaulio eksploatatoriams, visokio plauko ir visokio kalibro farizėjams. Štai kodėl į tą Hitlerio-Mussolinio suokalbį prieš pasaulio taiką yra įkišęs savo pirštus ir Vatikano papa—Pijus XI. Jis irgi manevruoja, šaukia savo vienuosius į "šventą" karą prieš komunizmą.

Kalavijas per Lietuvos širdį

Betgi fašistinių armijų vienas iš didžiųjų kelių į Sovietų žemę veda kaip tiktai per Lietuvą, per Pabaltijos kraštus. Tai matome iš čionai telpančio žemlapio. Net ne mes šitą žemėlį paruošėme. Mes jį paėmėme iš "The New York Times", tilpusį pabaigoje 1936 metų. Tasai kelias, kaip parodo ir pripažįsta net stambiojo kapitalo organas, apie kurio simpatijas, kilus karui, negali būti jokios abejonės—jos bus

Vokietijos hitlerininkų nusibriedži keliai puolimui Sovietų Sąjungos: vienas per Lietuvą, kitas per Lenkiją, trečias per Čekoslovakiją.

fašistiniam fronte,—tasai kelias, kaip kokis aštrus kalavijas, eina per pačią Lietuvos širdį.

Be to, Vokietijai, tai yra, fašistinei Vokietijai tos Pabaltijos nepriklausomos valstybės yra tikras šašas, nepakenčiamas šašas. Jau nekalbant apie fašistinių armijų žygį per Lietuvą, Vokietija turi dar kitus savotiškus išrokavimus nušlavime Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomybės. Tas pats žemlapis parodo, kaip svarbu Vokietijai yra užviešpatauti visoje Baltijos jūroje. Hitleris mato toliau, negu jo nosis. Jisai yra pasimojęs sukurti galingą vokiečių imperiją. Jis tikisi atsikąsti didelį plotą Sovietų žemės būsimam kare, tas tiesa, bet jis taip pat žino, jog Sovietų Sąjungos socialistinė santvarka nušlavus, ir Francijos demokratiją paleidus vėjais, dar neužtekės pastovios taikos ir ramybės saulė pasaulyje. Tik laikinai fašistinės valstybės sudaro bendrą frontą prieš savo bendrą priešą—prieš socializmą ir demokratiją. Apsidirbus su tuo priešu, jos imsis už gerklių. Nes tai, apie ką sapnuoja Hitleris, jau senai galvoja Mussolinis,—galvoja apie atsteigimą senosios Romos imperijos, kurios rubežiuose sutilpdavo ta pati Vokietija! O kaip su Lenkijos fašistais, kurie dabar taip paslankiai tursinasi prieš Hitlerį ir Mussolinį? Jie taip pat turi labai didelius apetitus. Jie jau rimtai sapnuoja apie didžiąją Lenkiją "nuo marių iki marių."

Fašizmo vienas didžiųjų ramsčių yra grobiškas nacionalizmas. Hitleriui vokiečiai turi valdyti pasaulį, Mussoliniui—italai! Mažoms tautoms, silpniems žmonėms nėra nei vietos, nei reikalo maišytis po kojų!

Todel jau senai atsakytas klausimas, kad apvienytas, taikus, ramus fašistinis pasaulis negalimas. Grobimas ir plėšimas savo krašto žmonių, grobimas ir plėšimas kitų kraštų, štai nacionalistinio reakcinio finansinio kapitalo duona ir druska, o fašizmas yra jojo tiktai politinė išraiška, tiktai nauja politinio viešpatavimo forma.

Tai dar ir šiais sumetimais Hitleris taikos prie Pabaltijos valstybių nepriklausomybės.

Kuriuo Keliu Lietuvos Smetonininkai?

Ar tai visa mato Lietuvos fašistai—tautininkai su Smetona prysakyje? Negalima įsivaizdinti, kad jie būtų tokie akli, jog nematytų. Jie mato, kur veda ir ko siekia Hitlerio politika. Jie girdi besikuopiančias karo audras. Jie pažįsta budelį, kuris aštrių kalavijų pervers Lietuvos nepriklausomybei širdį. Jie žino, kad, tokiam atsitikime, jų istorinė rolė bus Lietuvos nepriklausomybės, lietuvių tautos duobkasių.

O betgi jie „garbingai“ laukia tos dienos, pasirengę tai istorinei rolei. Štai kodel smetonininkai yra Lietuvos nepriklausomybės ir lietuvių tautos išgamos ir pardavikai. Štai kodel tie amerikiečiai, mūsiškiai Tysliavos, Vitaičiai, Karpiai, Strimaičiai, kurie palaiko Lietuvoje tautininkų diktatūrą, yra tokiais pat Lietuvos nepriklausomybės pardavikais ir lietuvių tautos išgamos. Tai reikia labai gerai pabrėžti, nes jie tebesimaskuoja tikrais, vienintėliais Lietuvos mylėtojais.

O gal gi Smetona pasirinks kitą kelią? Gal iš Hitlerio ir Mussolinio kariniam suokalbui nepritars? Gal jis nestos į Hitlerio frontą tame „šventam kare prieš komunizmą“?

Visus žmones, ypatingai vadus, ir ypatingai politikoje ir diplomatijoje, mes sprendžiame jų darbais. O tai, ką dabar daro Lietuvos fašistai, kuoašikšiausiai parodo jų politiką tame ateinančiame fašistų kare prieš Sovietų Sąjungą. Pažiūrėkime į jų tuos darbus.

Smetonos valdžia ir visi Lietuvos smetonininkai remia Ispanijoje ne tas spēkas, kurios kalba ir veikia už mažųjų tautų laisvę ir teises, prieš militarizmą, už pasaulio taiką, prieš hitlerizmą. Jie remia kaip tik tas spēkas, kurių laimėjimas sustiprintų karo ruošėjus ir vokiškąjį militarizmą, kuris yra vyriausias pavojus Pabaltijos kraštų nepriklausomybei. Lietuvos smetonininkai palaiko generolą Franco, tą Hitlerio agentą. Ir Lietuvos smetonininkai turi sukišę savo purvinus pirštus į Ispanijos liaudies kūną ir padeda didiesiems plėšikams jį draskyti.

O kad taip yra, tai netenka abejoti. Pasiekę mus iš Lietuvos faktai juodu ant balto parodo, kad Smetonos valdžia duoda ir morale, ir medžiagine pagelbą generolui Franco—ir duoda tokioje formoje, kad ta Smetonos valdžia padaroma paprasta Hitlerio prostitute. Jinai Hitleriui agentauja ir padeda jam jo kruvinus žygius slėpti nuo civilizuotojo pasaulio akių.

Visų pirma, Lietuvos smetoninė spauda kiaurai permirkus simpatijomis gen. Franco. Melas ir šmeižtas jos pats garbingiausias įrankis apgaulinėjimui Lietuvos žmonių, kurstymui jų prieš Ispanijos liaudį ir ruošimui jų būti nuolankiu Hitlerio pašaru būsimam kare. Idant mūsų žodžiai nebūtų tušti, paduosime ištrauką iš smetoninės „Jaunosios Kartos“ (No. 49, 1936), kurią Smetonos valdžia leidžia Lietuvos jaunimo „auklėjimui“ ir kuriai panašia dvasia kvėpuoja visa Lietuvos fašistinė ir klerikalinė spauda. Pirmiausia „Jaunoji Karta“ sutveria Ispanijoje „pragarą“ pradžioje 1936 m., kuomet vasario rinkimuose laimėjo Liaudies Frontas. Ji sako:

Liaudies frontas yra komunistų sugalvota priemonė krašte įvesti komunistinei tvarkai. To paties siekė ir Ispanijos komunistai... Buvo susidariusi net tokia nuomonė, kad liaudies fronto sudarytas ministerių kabinetas ne pats ką nors valdo, bet jis kitų valdomas.

Dėl ministerių nepajėgumo krašte kilo didelių riausių ir streikų. Iki pilietinio karo pradžios beveik nebuvo nė vienos dienos, kad nebūtų kur nors kilę neramumų. O kiek tų visokių streikų: generaliniai streikai, algų streikai, protestų streikai, pritarimų streikai ir taip toliau...

Dar prieš pilietinio karo pradžią komunistai jau išprovokavo liaudį deginti bažnyčias ir pulti vienuolynus. Taip pat buvo užpuldinėjami dešiniųjų partijų būstai ir asmenys, iš kurių ne vienas būdavo nužudomas. Vyriausybė prieš tokį darbą nieko negalėjo padaryti, nes tai buvo daroma tų žmonių, kurie ją rėmė. Krašte įsigalėjo politinės žmogžudystės, partiniai susirėmimai, atentatai ir plėšimai. Jau galima sakyti, kad tada buvo tam tikros rūšies slaptai kariaujamas karas, kurį kraštutiniai gaivalai vis labiau ir labiau stengėsi išprovokuoti. Komunistų tikslas buvo supiudyti piliečius, kad, kilus revoliucijai, ga-

lėtų krašte įvesti komunistinę santvarką. Jų iš to galima spręsti, kokia Ispanijoje buvo tvarka, kad per keletą mėnesių buvo apie 250 užmuštų. Nors vyriausybė turėjo visas jėgos priemones, bet nepajėgė numalšinti krašte siautėjusios netvarkos.

Slepia Tiesą, Garbina Gen. Franco

Žinoma, natūralu, kad tokioj “baisioj” aplinkoje turėjo pakilti Maižiešius ir išvesti Ispanijos liaudį iš to “pragaro”. Ir pakilo jis ypatoje generolo Franco, kuris parsigabeno afrikiečius ir, apginklavęs juos Vokietijos ginklais, paleido naikinti Ispanijos miestus ir kaimus ir žudyti vyrus, moteris ir vaikus—žudyti juos masėmis. Bet, žinoma, “Jaunoji Karta” labai gudriai paslepio šitą paskutinį faktą. Ji tik sako: “Ispanijos kariuomenė, gen. Franco vadovaujama, savo žygį padarė, siekdama įvesti krašte tvarką ir ramybę, nes gyvenimas nieku būdu nebuvo pakenčiamas.”

Taigi, gen. Franco tą gyvenimą padarė “pakenčiamu”, sugriaudamas miestus ir išžudydamas šimtus tūkstančių nekaltų žmonių.

O baigia šitą savo įkaitusį pro-hitlerinį, pro-frankinį pamokslą “Jaunoji Karta” sekamai:

Ispanijos pilietinį karą galima pavadinti pasauliavalgos karu, nes jame kovoja nacionalizmas prieš komunizmą, kuris, kaip anksčiau minėjome, partinės demokratijos laikais išaugo ir įsigalėjo. Komunistų dabar norima Ispaniją paversti Ispanijos sovietais. Ispanijos komunistai kuo smarkiausiai naikina dabar visame krašte civilizaciją ir žudo nekaltus žmones, kurie jiems nepritaria. Komunistai žūt būt nori laimėti karą, kad toliau galėtų sėkmingai vykdyti komunizmo revoliucijos planą vakarų Europoje. Ispanijos nacionalistai, kurie didvyriškai kovoja su komunizmu, yra pasiryžę išgelbėti Ispaniją iš anarchijos ir komunizmo pavojaus.

Matote, tie, kurie savo eiles sudarė iš Afrikos maurų ir vokiečių ir kurie Vokietijos ir Italijos ginklais naikina Ispaniją, yra “nacionalistai”, “tėvynės mylėtojai”, “civilizacijos gelbėtojai.” Tuo tarpu tiems Lietuvos laikraščiams, kurie norėtų kitaip išsireikšti, griežtai uždrausta rašyti teisybę apie Ispanijos liaudies kovą.

Tiek apie šią smetonininkų pagelbą Hitlerio karui Ispanijoje. Bet to neužtenka. Lietuvos Liaudies Fronto Komiteto atsišaukime, pasiekusiame amerikiečius, skaitome sekamą:

Lietuvos fašistų valdžia remia ginklais fašistinius Ispanijos maištininkus.

Susitarusi neva su privatiškais vokiečių pirkkliais, o ištikrųjų gi su Hitlerio agentais, jau prieš kelias savaites pradėjo gabenti iš šančių kariškų sandėlių anglišių firmų ginklus. Ištaisais traukiniais ginklai vežami į Klaipėdos uostą, kraunami į Švedų, Norvegų ir kt. laivus ir gabenami Ispanijos maištininkams. Kad labiau nusišėpti savo nusikalstamą darbą, Lietuvos fašistų valdžia stengiasi tam šmugeliui priduoti privatišką pobūdį.

Taigi, jokioms abejonėms neliko vietos. Lietuvos valdžia ir visa smetonininkų partija padavė ranką Hitleriui ir padeda jam ruošti ateinančiam karui “prieš komunizmą.” Jie padavė ranką ne tik darbo liaudies priešui, bet taip pat priešui Lietuvos ir visų mažųjų tautų. Tie patys elementai, kurie pasaulinio karo metu keliais ėjo prieš Vokietijos kaizerį, dabar pasidavė Vokietijos Hitleriui.

Istorija pasijuokė iš jų anais metais, nes revoliucijos audra nušlavė kaizerį ir išgelbėjo Lietuvą nuo vokiško karaliaus. Gali ta istorija pasikartoti. Pirmą, negu Hitleris uždės savo leteną ant Lietuvos, padedamas ir kviečiamas Smetonos, gali užteiti kita panaši audra ir dar gražiau apsidirbti su juo.

Bet štai kas aišku: Smetonininkai ruošia Lietuvos nepriklausomybei kapus.

Kokia Socialistų Partijos Ateitis?

WILLIAM Z. FOSTER

Gera žinoma Amerikos darbininkų vadas ir Komunistų Partijos pirmininkas drg. Fosteris parašė brošiūrą pavadinimu "Krizis Socialistų Partijoje." Šičia paduodame tik tai pabaigą tos svarbios brošiūros, kur Fosteris meta žvilgsnį į Soc. Partijos ateitį.

Dar 1934 metais Socialistų Partija turėjo arti 20 tūkstančių narių, o šiandien neturi nė 10 tūkstančių. Metai atgal nuo jos atskilo oportunistų "senoji gvardija" ir partija buvo gerokai pakrypus revoliucinėn linijon. Bet vėliau ji įsileido grupę trockistų su James Cannon priskykyje, kurie partijos viduje pradėjo kontr-revoliucinę smalą virti ir visą partiją įbloškė į naują gilų krizį.

—Redakcija.

KUR LINK Socialistų Partija: ar prie susmukimo, ar gal jos viduje randasi galimybių atgimimui ir išaugimui ir tvirtą partiją, i tikrai svarbų faktorių išvystyme proletariato ir jos talkininkų kovingųjų spėkų? Šiuo laiku i tą klausimą galima atsakyti tik tai, kad veikia abudu faktoriai—pozityvis ir negatyvis—nustatyme Socialistų Partijos ateities ir kad jos likimas priklausys nuo to, kuris iš tų faktorių galutinai paims viršų.

Tarpe pozityvių faktorių, konstruktyvių ir veikiančių del Socialistų Partijos sustiprinimo ir surevoliucionizavimo, svarbiausias faktorius yra nuolatinis radikalizuotų darbininkų masių spaudimas. Veidas veidas susidūrę su beaugancia kapitalistine reakcija, kuri padidinančiai linksta prie fašizmo, tos darbininkų masės, akstinamos nedarbo, žemų algų ir civilių laisvių suvaržymo ir tt., yra priverstos kovoti. Tuo būdu jos daro kovingą spaudimą ant darbo unijų, ant augančios Farmerių-Darbo Partijos ir ant visų darbininkiškų organizacijų, idant jas pavartojus kaip kovingus įrankius prieš kapitalistinį išnaudojimą. Kaip tik šis masinis spaudimas ir pagimdė Socialistų Partijoj pasisukimą i kairę, su-

pliekiant "senąją gvardiją," priimant Detroito konferencijoj, 1934 m., principų paskelbimą ir tt. Kaip tik šis masinis spaudimas, prieš Socialistų Partijos dabartinės vadovybės palinkimą, suteikia generalį pamatą nugalėjimui sektantiško reformizmo ir trockizmo Socialistų Partijoje.

Prie šio pozityvio faktoriaus prisideda dar tarptautiniai faktoriai. Iš vienos pusės, atviras subankrutavimas visos Antrojo Internacionalo klasinio broliavimo politikos, susikirtus su kylančiu fašizmu, iš kitos pusės—didelis pasisekimas Socialistinės Sovietų Sąjungos naminės ir užsienio politikos, augimas Liaudies Fronto judėjimų Ispanijoj ir Francijoj ir generalė Komunistų Internacionalo bendro fronto politika. Visi šie faktoriai stumia Socialistų Partiją link marksistinės klasių kovos politikos.

Kitas pozityvis ir vienas iš didžiųjų faktorių yra Komunistų Partijos revoliucinis pavyzdys ir skatinimas. Jungtinių Valstijų Komunistų Partija tikrai trokšta matyti Socialistų Partiją išsivystant i revoliucinę partiją, nes tada abiejų partijų įtaka ir spėka gerokai padidėtų ir viena su kita susiartintų. Todel Komunistų Partija, kur tik galima, kooperuoja su Socialistų Partija, pasilikdama teisę draugiskoj dvasioje kritikuoti ją ir priimdama kritiką nuo jos. Komunistų Partija daro viską, kas tik galima, kad Socialistų Partijos viduje sustiprėtų leninistinis (revoliucinis) elementas. Jinai panaudoja kiekvieną progą pravedimui abiejų partijų ir kitų grupių bendro fronto veiklos. Visa Komunistų Partijos politika nukreipta i tai, kad priartinus tą valandą, kada abidvi partijos susivienys vienon partijon pamatu leninistinės revoliucinės programos.

Bet taip pat veikia galingos negatyviškos spėkos, kad pastoti kelią tiems konstruktyviams elementams ir kad nustumti Socialistų Partiją giliau i oportunisto slen-

kantį smiltyną. Viena iš tų spėkų yra Socialistų Partijos nepajėgimas suproletarizuoti savo vadovybę. Partijai vadovauja, kaip ir seniau, grupė oportunistinių smulkiaburžuazinių inteligentų. Šitie elementai neleidžia Socialistų Partijos proletarinių narių revoliuciniam palinkimui pakreipti partijos politiką į marksistinę-leninistinę pusę.

Paskui seka Socialistų Partijos tradicinė reformistinė linija; kaipo negatyvė spėka. Ta destruktiviška oportunistinė politika, kuri bėgyje eilės metų privedė Socialistų Partiją prie suirimo, tebeveikia ir šandien. Tos politikos sektantinė sėrmėga nepalengvina jos pragaistinių rezultatų.

Pagaliaus Socialistų Partija užsikrėtė nauja pavojinga liga, tai liga trockizmo. Priėmimas kontr-revoliucinių trockininkų buvo įleidimas į partijos kūną mirtinų nuodų. Šitie elementai ne tik pasunkino senąsias tradicines partijos silpnūbes, bet dar įnešė visą eilę naujų keblunų.

Iš tų pozityvių ir negatyvių faktorių, kurių tikėtai svarbiausius čia paminėjome, negatyvieji, reikia pripažinti, yra paėmę pirmenybę. Jie izoliuoja (atskiria) Socialistų Partiją nuo masių ir krikdo jos organizaciją. Kaip diena aišku, kad su dabartine vadovybe ir politika Socialistų Partija maršuoja į bejėgybę. Nebent vadovybė ir politika būtų pakeista, nebent tos spėkos, kurios 1934 metais pagimdė partijos pasisukimą į kairę ir suplikė "senąją gvardiją," patrauktų pirmyn prie savo būtino tikslo, suteikdamos Socialistų Partijai revoliucinę vadovybę ir politiką,—nebent tas atsitiktų, Socialistų Partijos dienos, kaipo svarbaus faktoriaus darbininkų judėjime, yra suskaitytos.

Savo laikais Socialistų Darbo Partija ir Industrinių Pasaulio Darbininkų (I.W.W.) organizacija irgi buvo kovings organizacijos ir lošė progresyvišką vaidmenį išvystyme revoliucinio judėjimo. Bet jos nepajėgė pasimokinti iš tų laikų klasių kovos ir neprisitaikė prie darbininkų klasės pasikeitusių kovos reikalų. Todel jos tapo atskirtos nuo pirmyn maršuojančių masių, pradėjo smukti ir vorto sektantinėmis mumijomis. Argi ir Socialistų Partijai nulemta važiuoti tuo pačiu pražūtingu keliu?

Kapitalizmo Auka

Ji augo biednųjų tėvėlių šeimynoj,
Pulkely broliukų ir mažų seselių;
Jie žaidė, bėgiojo—žolynais dabinos,—
Nei skurdas netemdė vaikystės dienėlių.

Paaugus, mokino ją dievą mylėti,
Mokykloj engėjų jai nuodijo protą;
Kad skurstant tik melstis ir galvą nulenkti—
Numirus tik buvo jai laimė žadėta.

Ji matė, kad liūdi jos tėvas-motutė
Ir kartą paklausė—kaip, tėtė, gyvensim?!
—Jau maisto neturim,—tu, miela dukrytė;
O darbo veikiausia jau daugiau negausiu!

Ir tyla įvyko—motutė ją glostė,
Ramino ir spaudė prie savo krūtinės;
Jos mintys nelaisvos, kaip viesulos siautė:
Ar save parduoti?—graužimas "sumeinės!"

* * *

Ji dingo urvuose, ir gėdos, ir baimės,
O būvio geresnio del josios nebuvo;
Ji auka paliko grobuonio tik laimės,
Ir kitos seselės paaugę taip žuvo!

* * *

Vargdienis supratęs tą juodąją klastą—
Mokyklą engėjų ką įrankius daro;
Tą gausią jų laimę iš vargšų išspausta
Ir aukas, be laiko į kapus ką varo.

—Jau laikas gi kelią teisingą surasti,—
Jis priešus pažinęs—taip garsiai suriko!
—Jog gamta turtinga—tik prietarus mesti,—
O kelias "raudonas"—tai vienas tik liko!!

Kanada, 7-1-37.

Miškų Dar-leas.

Neverk, Matušė!

Neverkie, brangioji Matušė, kad mūsų liaudis
Sukaustyta plieno retėžiais tvirtai;
Kad plyšta nuo skausmo ištroškusi laisvės širdis,
Kad debesys dengia erdvyną tirštai.

Tikėki, pavasaryj Nemunas laužys ledus,
Erdvyną nušvies gi pirmieji žaibai;
Retėžius sutraukys galingasis darbo sūnus,
Tuomet Tu, Matušė, alsuosi laisvai!

Pranas Kartus.

Kas Nuvertē Carā?

D. M. SOLOMSKAS

CARO režimas ir plēšīkškas karas taip nualino Rusijā ir pablogino liaudies gyvenimą, jog tik kibirksties reikėjo, kad uždegus gaisrā, kuriame suplēškėjo patsai carizmas. O tą kibirkstį užžiebē Bolševikų Partijos organizacija didžiajam Putilovo fabrike, kuriame dirbo dvidešimt tūkstančių darbininkų ir kurio direktorium buvo generolas-majoras Dubnickis. Įvykiai vys-tėsi labai greitai ir labai audringai. Fabriko viršininkai išvarē iš darbo tris darbininkus. Tuos darbininkus užstojo to skyriaus bolševikų kuopelē ir iššaukē streikā, kad priverst administracijā priimt juos atgal.

Streikas prasidėjo 3 d. kovo, 1917 metais. Sekančią dieną jau streikavo tūkstančiai darbininkų. Generolas Dubnickis įsakē jiems baigti streikā ir grįžti darban, nes, kitaip, jis visus streikierius skaitysiąs iš-mestais iš darbo. Bet darbininkai nenusi-gando...

Kovo 6 d. jau dvidešimt tūkstančių darbininkų maršavo į miestą ir reikalavo: "Galas karui! Duokite duonos!"

Kovo 8 dieną pripuolē **tarptautinė mote-rų dieną**. Bolševikų Partijos Komiteto Biuras išleido į Petrogrado darbininkus atsišaukimā, kad tą dieną skelbtų streikā ir reikalautų taikos, duonos ir laisvių. Į streikā išėjo iki 90 tūkstančių darbininkų ir darbininkių. Tuo laiku Petrogradas turėjo apie 500 tūkstančių proletarų ir jame sto-vėjo iki 100 tūkstančių kareivių. Ypatin-gai daug pasidarbavo moterys. Jos ėjo į kitus fabrikus ir šaukē darbininkus į streikā. Pavyko į streikā išvesti patronų gaminimo fabrikā, kuriame buvo 5,000 darbininkų ir darbininkių. Viborgo pusėj energingai veikē Bolševikų Partijos komitetas ir ten demonstracijos pravestos su raudonomis vėliavomis po obalsiu "DUONOS!" Įvyko susirėmimų su policija. Streikas plė-tėsi. Petrogrado karo srities komandie-rius generolas Čabalovas išleido įsakymā,

kad visų fabrikų darbininkai streikus baig-tų, nes, kitaip, visi būsią suimti ir kurie yra amžiuje, bet nebuvo paimti į armiją todėl, kad dirba karo reikalams, bus pa-siųsti tiesiai į karo laukā.

Gaisras Plėtojosi

Bauginimas darbininkus nenugąsdino. Bolševikų Partijos C. K. Biuras išleido atsišaukimā streikā tęsti. Kovo 9 dieną jau streikavo iki 200 tūkstančių darbininkų. Prasidėjo demonstracijos. Darbininkai, dainuodami revoliucines dainas, su raudonomis vėliavomis, po obalsiais: "Duonos!" "Taikos!" "Šalin caras!" veržėsi į miesto centrā. Policija buvo pastatyta ant visų tiltų. Jai įsakyta neleisti minios. Petro-gradas (dabar vadinamas Leningradu) gu-li ant kelių salų, tarpe kurių plaukia Di-džioji Neva, Mažoji Neva, Didžioji Nevka, Mažoji Nevka, Vidurinė Nevka ir keli ka-nalai. Daugelyj vietų caristai atidarē til-tus, kad minia negalėtų pereiti. Vietomis minia ėjo per ledą, o kitur mušėsi su poli-cija. Tą dieną caristai dar nedrįso armiją išvesti į gatves, nes nežinojo, kaip ji užsi-laikys. Buvo į gatves išvesti tik kazokų pulkai. Vasilevo saloj kazokai atsisakē gelbėti policiją mušyį prieš streikierius. Znamenskos aikštėj minia akmenimis iš-taškē raitos policijos būrį.

Kovo 10 dieną dar didesnės minios išsi-liejo į gatves. Darbininkų būriai jau ne vien gynėsi nuo policijos, bet ir ją puolē. Vienok prieš vakarą caristai išskleidē mi-nias. Bet ši dieną jau parodē, kad artinasi carizmui galas. Prie Kazanijos bažnyčios Dono Kazokų Ketvirtio Pulko skyrius ne tik nepagelbėjo policijai, bet iš policijos rankų paliausavo areštuotus darbininkus ir nagaikomis nuplakē policininkus. Viborgo pusėje Dono Kazokų Pirmo Pulko skyrius paliko policiją ir savo pulkininkā Šalfieje-vą mušantis su darbininkais, o patys pasi-

traukė. Znamenskios aikštėje kazokai kardais ir nagaikomis išblaškė policininkus, kurie buvo užpuolę darbininkų mitingą, ir nukirto policijos pristavą Krilovą. Ties Sadovaja gatve išsiūstas prieš demonstrantus raitelių pulkas su plikais kardais prajojo, bet demonstrantai nelietė. Demonstrantai šaukė "Ura!"

Caras Duoda Griausmingus Įsakymus

Nepaisant šių kazokų ir tūlių armijos dalių susvyravimo, generolas Čabalovas pasiuntė carui į karo frontą telegramą, kuriame jis pasigyrė, kad "gatves apvalė." Jis išleido kitą grūmojimą, kad jeigu streikas nebus baigtas, tai mobilizuos karui imtinius ir išvays į karo lauką.

Ir po šios caro telegramos generolas Čabalovas įsakė policijos viršininkams ir armijos pulkų vadams, kad jie lieptų kareiviams šaudyti į minią. Nesnaudė caras ir karo fronte. Armijos štabo vadas generolas Aleksiejėvas įsakė šiaur-vakarų fronto komandieriams pasiūsti iš karo fronto į Petrogradą ištikimus raitarijos pulkus sukilimą slopinti. Tuom kartu veikė ir policija. Naktį iš 10 į 11 dieną kovo ji padarė daug kratų ir areštų. Sučiupo ir Petrogrado Bolševikų Partijos Komiteto penkis narius. Bolševikų Partijos vadovystė perėjo į Viborgo pusės komiteto rankas.

Kovo 11 dieną buvo sekmadienis. Caristai prisirengė žudyti. Pristatė kulkasvaidžių ant namų stogų, ant tiltų buvo pasta-

Kareiviai pereina revoliucijos pusėn, atsisako šaudyti į darbininkus.

Tą pat dieną jis gavo nuo caro sekamą telegramą: "Įsakau rytoj užbaigti sostinėje bet kokią betvarę, kuri yra neleistina darbininkų karo metu, kada karas vedamas su Vokietija ir Austrija." Kada galutinai caristai buvo sumušti ir generolas Čabalovas buvo suimtas, tai tardant, jis teisinosi: "Ką gi aš darysiu? Kada reikalavo 'duonos,' tai davėme duonos. Bet kada dabar streikieriai ant raudonų vėliavų išrašė obalsį "Šalin caras!" tai kokia duona juos nuramins? Bet ką gi daryti? Caras įsakė 'užbaigti', tai reikia ir užbaigti, reikia šaudyti."

tyta policijos, kareivių ir kazokų pulkai su kulkasvaidžiais, vietomis net su kanuolėmis ir įsakyta šaudyti į minią.

Tą dieną prie Nikolajaus gelžkelio virš 40 žmonių buvo užmušta ir kita tiek sužeista. Šaudė Volynio pulkas. Kareiviai iš karto netaikė į minią, bet kada oficeriai pradėjo ją kirsti iš kulkasvaidžių, tai pasekė ir tūli kareiviai. Bet buvo ir priešingų kareivių žygių. Viena kuopa Pavlovsko pulko atidengė šautuvų ugnį į policiją, užstodama demonstrantus. Kuopą caristai nuginavo ir jos vadus sukimšo į Petro ir Poviolo tvirtovę.

Bolševikų Partija Vadovauja Revoliucijai

Drąsiau pradėjo veikti bolševikų kuopelės armijoje. Naktį, 10 kovo, Semenovsko gvardijos pulko kareivių grupė nutarė prisijungti prie streikierių. Po 11 d. kovo ir Volynio pulko kuopoj, kuri šaudė prie Nikalojaus geležkelio stoties, atsibuvo slaptas kareivių susirinkimas. Kareiviai nutarė geriau žūti, bet į streikierius daugiau nesaudyti.

Anksti rytą į pulko kareivines atėjo štabo kapitonas Laškevič ir oficerius Kolokolov. Jie norėjo padėkavoti už vakarykščią “gerą darbą” ir perskaityti caro padėkavonės telegramą. Bet kareiviai pradėjo ant jų baubt. Tada caro bernai leidosi bėgti. Kareiviai Markov ir Orlov per langą nušovė kapitoną Laškevič ir oficerių Kolokolovą. Paskui, vedami paoficeriaus Kirpičnikovo, išėjo virš 1,000 ginkluotų kareivių ir prisidėjo prie revoliucionierių.

Volynio pulko kareiviai numaršavo prie Lietuviškojo ir Preobražensko gvardijos pulkų ir jų kareivius perkalbėjo dėtis prie revoliucijos. Trijų pulkų kareiviai, susijungę ir apsiginklavę, nuvyko į Viborgo pusę, iš kur Bolševikų Komitetas vadovavo sukilimui. Apie pietus jiems pavyko savo pusėn patraukti Maskvos pulką. Tada kareiviai ir darbininkai paėmė arsenalą (ginklų sandėlį), kuriame gavo virš 40 tūkstančių šautuvų ir daug amunicijos. Iš arsenalo pradėjo apsiginkluoti ir darbininkai. Jau dabar sukilę darbininkai, kareiviai ir prisijungę kazokų pulkai ne tik gynėsi, bet puolė caro policiją ir ištikimas jam oficerių grupelės. Revoliucionieriai, kur negalėjo paimti policijos stotis, tai jas uždegė. Carizmo viešpatavimui atėjo galas. Petrogrado Bolševikų Partijos Komiteto išleistas lapelis šaukė:

“Draugai!... Visus šaukite į kovą. Geriau žūti garbingoj kovoj, kovoj už darbininkų reikalus, negu netekti galvos už kapitalistų pelnus karo fronte arba badu žūti prie sunkiųjų karo darbų... Visi stokite po raudonomis revoliucijos vėliavomis! Šalin cariškoj monarchija! Lai gyvuoja demokratinė respublika! Visos žemės valstie-

čiams! Šalin karas! Tegul gyvuoja Socialistinis Internacionalas!”

Gi Bolševikų Partijos Centralinis Komitetas savo atsišaukime, 11 d. kovo, apibūdinęs Petrogrado padėtį, atsikreipė ir į visos Rusijos liaudį: “Visoje Rusijoje kelkite raudonas vėliavas sukilimo! Visoj Rusijoje imkite į savo rankas laisvės reikalus, griaukite caro bernų tvarką, šaukite į tą kovą kareivius.

“Visoj Rusijoje, miestuose ir miesteliuose, sudarykite revoliucinę liaudies valdžią.

“Piliėčiai! Broliškoj vienybėj, bendromis jėgomis, mes išbudavosime naują, laisvą gyvenimą ant carizmo griuvėsių! Pirmyn! Apsistojimo nėra! Drąsi kova po raudonomis vėliavomis! Tegul gyvuoja demokratinė respublika! Tegul gyvuoja revoliucinė darbo klasė! Tegul gyvuoja sukilus revoliucinė liaudis ir armija!”

Bolševikų centras šaukė sudaryti revoliucinę valdžią, kuri susidėtų iš darbininkų, valstiečių ir kareivių atstovų, kuri tuojaus baigtų karą, ponų ir caro žemes perduotų valstiečiams, įvestų 8-nių valandų darbo dieną, įvestų pilną darbininkų kontrolę fabrikų ir dirbtuvių tvarkymo.

Ką Darė Buržuazija?

Daugelis net mūsų artimų draugų mano, būk caro nuvertime svarbiausią rolę suvaidino ne bolševikai, o buržuazija, menševikai ir eserai. Tai didelė klaida. Menševikai ir eserai karo metu bendradarbiavo su caro valdžia už karo laimėjimą. Nors tuli buržuazijos sluoksniai ir nebuvo patenkinti caro tvarka, bet anaipol jie nenorėjo net buržuazinės revoliucijos. Bet Rusijos nepasisekimai kare ir susidarius viduje padėtis iššaukė tulų buržujų tarpe ir net tulų caro giminių tarpe norą, kad pavaryt carą Mikę nuo sosto, padėti jį jo vietą jo brolį ir taip laimėti karą. Tam pritarė Anglijos ir Francijos pasiuntiniai. Bet nei menševikai, nei eserai, nei buržuazija neturėjo drąsos stumti revoliucinį sukilimą prieš carą. Tik tada, kada revoliucinės darbininkų ir kareivių minios Bolševikų Partijos vadovystėje nugalėjo caristus, nuvertė carą, atsisakė užleisti ant sosto caro brolį Michailą ir caruką, tik tada buržuazija su pagelba

menševikų ir eserų atsisėdo į valdžios balną. Tą Leniną numatė dar 1905 metais, kada jis rašė: "Proletariatas kovoja už caro nuvertimą, o buržuazija vagiasi į valdžią."

Didelis turčius M. V. Rodzianko vėliau veik Rusijos prezidentu skelbėsi, mat, jis buvo pirmininku Dumos. Bet darbininkų streiko ir sukilimo metu jis net kelias telegramas siuntė carui į armijos štabą (Mogilevą) prašydamas, kad caras darytų nusileidimų ir gelbėtų savo sostą. Net po kruvinių įvykių sekmadienį, 11 d. kovo, jis pasiuntė carui telegramą, kurioj, tarpe kitko, sakė:

leidimui, kurį ministerių pirmininkas galėjo bet valandą panaudoti. Tada caras, duodamas gatavą įsakymą ministerių pirmininkui kunigaikščiui Golicinui, pareiškė: "Štai, laikyk jį pas save, o kada bus reikalas—naudok." Sukilimo metu Golicinas jį ir panaudojo. Jis tuojaus paskelbė Dumą paleista. Dumos atstovai bijojo caro neklausyti, todėl jie nutarė nesirinkti į Dumos svetainę, bet kadangi revoliucija plėtėsi, ji galėjo paimti viršų, tai jie nusitarė čia pat Petrograde būti ir neoficialiai susirinkti kitoj vietoj ir sekti, kas išeis iš šio sukilimo. Kada sukilimas išsiplėtė ir jo pusėn perėjo kareiviai ir pradėjo pulkais

Ginkluoti darbininkai ir kareiviai suareštavo grupę revoliucijos priešų—policijos viršininkų, valdininkų ir kitų carbarnių.

"Bent kokis vilkinimas yra į mirtį panašus. Maldauju dievo, kad šios valandos atsakomybė nekristų ant caro."

Bet caras ir jo ministrai buvo aklesni už Rodzianką. Jie nepermatė, kur vystosi sukilimas. Caras nei neatsakė Rodziankai, o telegramoj savo ministeriui Frederiksui (karo reikalų ministeriui), jis rašė:

"Vėl tas storulis (Rodzianko) man prirašė visokių kvailių, į kurias aš jam nei neatsakysiu."

Ką Darė Duma?

Caras buvo visagalis. Jis ir Dumą paleisdavo, kada norėdavo. Kada vyko į armijos štabą, tai dar lapkričio mėnesį, 1916 metais, jis pagamino įsakymą Dumos pa-

traukti prie Dumos Tarybos posėdžių svetainės, tat ten susirinko ir Dumos nariai.

Dumos nariai blaškėsi. Kadetas Nekrasovas pasiūlė paskirti kokį populiarišką generolą diktatorium, kad jis nuslopintų sukilimą. Dumos nariai pradėjo kratytis. Dziubinskis pasiūlė pačiai Dumai sudaryti komitetą, kuris rūpintųsi įvedimu mieste tvarkos, bet ir nuo šio sumanymo Dumos nariai kratėsi. Rodzianko ir vėl mušė carui telegramą:

"Padėtis blogėja. Reikia imtis reikalingų žygių, nes rytoj jau bus pervėlu. Prisiartinu paskutinė valanda, kada yra sprendžiamas likimas tėvynės ir caro dinastijos."

Revoliucija Paēmē Dumā už Gerklēs

Revoliucija ima viršū. Duma, vieton paskelbti carā nuverstu, tik apie pusē jos nariu, ir tai neoficialiai, susirinko. Jos pirmininkas Rodzianko, kaip matome, rūpinosi caro dinastijos likimu. Bet tuo kartu į Dumos palocių įsiveržė kruvinas oficerius, kuris buvo sargyboj, ir šaukė: "Mano pagelbininką užmušė!" Už Dumos sienų šaudymas ir šauksmai. Revoliucija prie Dumos durų! Dumos nariai vos išdrįso sudaryti "Komitetą Sudarymui Tvarkos." Matote, ne valdžią,—nes bijo caro,—o tik "tvarkos komitetą" sudarė. Į jį įšrinko: Rodzianką, Šulginą, Miliukovą, Nekrasovą, Šidlovskį, Konovalovą, Rževskį, V. Lvovą, Kerenskį ir Čeidzė.

Monarchistas Šulginas tuojaus išreiškė: "Kulkasvaidžių—štai ko man norisi, nes aš jaučiu, kad tik kulkasvaidžių kalba yra suprantama gatvių gaujai ir tik ji gali suvaryti atgal ją į narus, kuri, kaip koks baisus žvėris, išsiveržė į laisvę..."

Caro ministeriai užsidarė Admiralystėj. Carienė per savo šnopus rinko žinias ir telegramomis siuntė carui, kad būk tik vailai, tinginiai gatvėmis bėgioja ir šaukia duonos, kad įeigu oras būtų šaltas, tai jie nosių neparodytų. Caras ir generolai siuntė armijos, daugiausiai raitarijos dalis, į Petrogradą, bet kaip tik tos dalys pasiekė jo priemiesčius, susitiko su revoliuciniais kareiviais, taip greitai sutirpo—arba paskelbė "neutralitetą", arba perėjo į revoliucijos pusę.

Buržuazija Buvo Pavogus Revoliucijos Laimėjimus

Revoliucija laimėjo. Caras atsisakė nuo sosto, perleisdamas jį savo sūnui, o kol tas užaugs, tai brolis turi valdyti. Bet kada Gučkovas parvykęs sušuko "Ura carui Michailui!", tai turėjo nešdintis, nes gelžkelio darbininkai jį būtų sudraske.

Buržuazija "tvarkos komitetą" kiek papildė, pasidalino darbais ir paskelbė, kad Duma sudaro Laikinają Valdžią: Pirmininkas ir vidaus ministeris—kunigaikštis G. E. Lvovas; užsienio reikalų ministeris—P. N. Miliukovas; karo ir laivyno ministeris—A. I. Gučkovas; kelių susisiekiimo min.

—N. V. Nekrasovas; prekybos ministeris—A. I. Konovalovas; finansų min.—M. I. Tareščenko; apšvietos min.—A. A. Manuilovas; sinodas—V. N. Lvovas; žemės reikalų min.—A. I. Singarevas; teisių min.—A. F. Kerenskis, ir valstybės kontrolės min.—I. V. Godnevas.

Greta šios valdžios susidarė kita, revoliucijos atstovybės valdžia, tai Sovietai darbininkų ir kareivių atstovų. Tačiau, nors bolševikai galėjo duoti revoliucijai tikrą kryptį, revoliucinius obalsius, įpilti drąsos į kovos lauką, bet jie negalėjo duoti užtekčiai žmonių. Į Sovietus pateko didžiuma menševikų ir eserų. Buržuazijos valdžia atsikreipė į Petrogrado Sovietą ir tas davė jai pripažinimą, kad iki būsimo seimo Dumos suorganizuota valdžia yra Laikinoji Rusijos valdžia.

Tokis tai buvo pirmas laipsnis Rusijos revoliucijos. Leninas, užsieny gyvendamas, sužinojęs, tuojaus rašė:

"Pirmoji revoliucija, pagimdyla visapaulinio imperialistinio karo, įvyko. Toji pirmoji revoliucija, veikiausiai, nebus paskutinė. Pirmasis laipsnis pirmosios revoliucijos, būtent kovo mėnesio rusų revoliucijos, sprendžiant pagal nepilnus davinius, užsibaigė. Bet šis pirmas laipsnis, veikiausiai, nebus paskutinis mūsų revoliucijos laipsnis."

Įsigilinus į šiuos Lenino žodžius, mes matysime, kaip jis buvo teisingas. Kovo mėnesio revoliucija buvo tik pirmas laipsnis—pradžią!

Raudok Neraudojęs

Raudok neraudojęs, bet ašaros sraujos
Nebus išraudotos.

Į kovą nestosi, tai verdantis kraujas
Rūdės nenaudotas;

Ir jauniosios dienos pralinkis be naudos,
Nes košės nevirsi iš savo raudos.

Į kovą gi stojęs, gal galvą padėsi,
Kaip daugelis dėjo,

Gal kartais ištversi ir kovą laimėsi?
Kaikas juk laimėjo!

Krisi—kaip didvyri visi paminės;
Laimėsi—tai liaurų vainiką uždės.

Julius Janonis.

Farmerių-Darbo Partija

L. PRUSEIKA

Vyriausia Užduotis

VIENA iš pačių svarbiųjų užduočių, kuria Amerikos darbo žmonės, miestuose ir farmose, turi išspręsti, yra degas reikalas sukurti Farmerių-Darbo Partiją nacionale skale. Tokia partija, jeigu ji apimtų unijas, fermerių organizacijas, kooperatyvus, komunistus, socialistus ir šiaip jau antifašistiniai nusistačiusios žmonės, sudarytų milžinišką pajėgą kovai prieš reakciją ir fašizmą. Tokia partija būtų gyva išraiška liaudies fronto. Ji būtų visų progresyvių spėkų koncentracija.

Jungtinių Valstijų Komunistų Partijos Centro Komitetas, darydamas peržvalgą patirties ir pamokų, kokių davė prezidentiniai rinkimai, teisingai pažymi, kad Wallstrytis atsigriebs nuo smūgio, kuris jam buvo užduotas trečią lapkričio ir kad reakcinės spėkos nesulys į būdą ir netylės. Šis laikotarpis yra patogiausias politiniu ir psichologiniu žvilgsniu, kad sucementavus Amerikos žmonių darbininkiškas organizacijas į galingą Darbo Partiją, apimančią ir fermerius, ir žymią dalį priešfašistiniai nusistačiusios vidurinės klasės. Susibūrimas į sąjūstus, nepriklausomą nuo republikonų ir demokratų politinę partiją, užtikrintų Amerikos žmonėms geresnes sąlygas kovoti prieš kapitalą ir žymiai pakeltų jų valią būti tikruoju šios šalies šeimininku. Amerikos darbo minios jau įrodė, kad jos nusistačiusios prieš reakciją ir fašizmą. Ko joms reikia—tai organizaciniai sukoncentruoti į vieną plačią liaudišką tekumą dabar dar paskyriam veikiančias organizacijas, dažnai tarp savęs nesusiklausančias. Tokia partija turėtų apimti visus progresyvius elementus (all-inclusive).

Ko Mokina Minnesota

Minnesotos valstijoje tokia partija jau yra. O jeigu ji yra Minnesotos valstijoje, tai kodėl negalėtų būti visose kitose valstijose? Kodel, pagaliau, ji negalėtų būti nacionale partija, apimanti savo veiklos tinklu visą šalį?

Minnesotos Farmer-Labor Party jau pastovi organizacija, giliai suleidusi savo šaknis tos valstijos politiniame gyvenime. Ji yra vyriausia toje valstijoje partija. Jos atrama—unijos, kooperatyvai, fermerių organizacijos, vidurinės klasės

organizacijos. Jai labai daug padeda komunistai ir žymi progresyvių profesionalų dalis.

Trečią dieną lapkričio (1936 m.) Minnesotos Farmer-Labor Partija atsiekė nepaprastai didelių laimėjimų. Jei keli metai atgal labai populiarius partijos kandidatas į gubernatorių Floyd Olson laimėjo rinkimus, surinkdamas 72,000 balsų didžiumą, tai trečią lapkričio partijos kandidatų didžiuma jau siekė 250,000 balsų! O tie kandidatai buvo kur kas mažiau žinomi, negu Olsonas!

Reakciniai republikonai ir išvien su jais einąs dešinysis demokratų partijos sparnas tikėjosi atsigriebti pereiniais rinkimais. Kapitalistai ir jų spauda šaukė, kad Farmer-Labor Partija yra raudonųjų partija, kad ji, savaip šeimininkaudama, išvarys iš Minnesotos stambiusius business, kad valstija dėl to subankrutuos. Ypač bjauri kampanija buvo vedama prieš partijos kandidatą į senatorius Lundeen'ą ir partijos kandidatą į gubernatorių Bensoną. Jie buvo perstatomi, kaip "Maskvos agentai," kaip "apsimaskavę komunistai." Gal jokioje kitoje valstijoje fašistuojanti gaivalai nepylė tiek pinigų rinkimų kampanijoje, kaip Minnesotoje. Ir vis tik jie skaudžiai nudugino savo nagus. Pasirodė, kad žmonėms komunizmo vardas nėra taip jau baisus, kaip to laukė ir tikėjosi Minnesotos kapitalistiniai politikieriai.

E. Lundeen, kuris tuomet buvo tik kongresmanas, nesibijojo kalbėti milžiniškame newyorckiečių masiniame susirinkime Madison Square Garden, kurį surengė Sovietų Sąjungos Draugai. Gubernatorių Benson pasisakė už visą eilę progresyvių sumanymų, tarp kitko, ir už Amerikos Jaunimo Aktą. Ir nors Minnesotos Farmer-Labor Partija pereinuose rinkimuose rėmė Rooseveltą, bet Bensonas niekad neužmiršdavo pažymėti, kad tai tik laikinas kontaktas, nes nacionalės Farmerių-Darbo Partijos dar nėra ir jog Minnesotos darbiečiai dės visas spėkas, kad tokia partija susikurtų!

Pereitą pavasarį įvyko Minnesotos Farmer-Labor Partijos konvencija, kurioje buvo nomiuoti partijos kandidatai. Svarbu pažymėti, kad toje konvencijoje, kaip delegatai, dalyvavo apie 50 komunistų, žymių ir veiklių narių Komunistų Partijos. Jie atstovavo unijas, kooperatyvus, far-

merių organizacijos ir tt. Ir toj konvencijoj jie sulošė labai didelę rolę. Sykiu su kitais progresyviais delegatais jie daug pasidarbavo, kad partija būtų platesnė, kad ji dar labiau susirištų su unijomis ir fermeriais, kad ji būtų vieninga kovoje prieš reakciją, kad jos reikalavimų programa būtų griežtesnė. Ne be to, kad toj konvencijoj nebūtų atsiradę dešiniųjų elementų, kurie varėsi už tai, kad Farmerių-Darbo Partijoj nebūtų vietos komunistams ir radikalams. Tie elementai bandė spekuliuoti "raudonuoju baubu," bet visos jų atakos buvo atmuštos.

Konvencija nutiesė tokį veikimo planą, kad jai pasisekė laimėti ne tik plačiųjų masių užuojautą, bet net suskaldyti demokratų partiją, įtraukiant į savo eiles pažangesnius jos žmones. Laikie rinkimų partijai pasisekė išrinkti penkis savo kongresmanus, vieną Jungtinių Valstijų senatorių ir užkariauti Minnesotos valstijos seimelį. Tik senate senųjų partijų nariai dar turi didžiumą.

Mes nesakom, kad Minnesotos Farmerių-Darbo Partijoj jau viskas tvarkoj. Joje yra žmonių, kurie nepasitiki darbo pajėgom, yra elementų, svyrančių prie kapitalistinės politikos, yra politikierių. Bet ji jau išėjo į tą platų vieškelį, kuriuo eidama gali sukurti tikrą liaudies frontą.

Kaip visur, taip ir Minnesotoj, didžiaisiais liaudies fronto ir Darbo Partijos priešais yra trockininkai, kurie dabar įsirišė į socialistų rūbus. Tiesa, jų nedaug yra ir jie vis labiau nustoja įtakos, nes darbininkai negali pakęsti tų profesionalių skaldytojų. Jie ir Minnesotoj bandė talkininkauti fašistiniams politikieriams, mėginami suskaldyti Farmerių-Darbo Partiją, bandydami įnešti jon suirutę. Neturėdami sarmatos, jie turi labai dideles gerkles. Bet jie jau baigia prilipti liepto galą, vejami net iš tų organizacijų, kur dar turėjo kiek tiek įtakos.

Wisconsin

Wisconsino valstijoj taip pat smarkiais žingsniais einama prie sukurimo Farmerių-Darbo Partijos. Pereituose rinkimuose ten jau veikė Farmerių-Darbo Progresyvė Federacija, kurią rėmė organizuoti į unijas darbininkai, daugelis fermerių organizacijų, Socialistų Partija, Komunistų Partija ir tula dalis Progresyvos Partijos, kurios priešakyje stovi P. LaFollette. Nežiūrint to, kad tuli dešinieji socialistai ir tuli progresistai buvo priešingi visų progresyvių pajėgų bendram frontui ir kurstė mažiau susipratusius žmones prieš komunistus, Farmerių-Darbo Progresyvė Federacija pasidarė labai stambi spēka. Jai yra didelių perspektyvų pasidaryti masine darbinin-

kų ir fermerių partija, patraukiant į savo eiles geresnius, pažangesnius vidurinės klasės žmones. Federacija pravedė 22 savo žmones į Wisconsin seimelį, 6 į valstijos senatą ir 6 į Jungtinių Valstijų kongresą. Sykiu su progresistais ji sudaro didžiumą Wisconsin seimely.

Wisconsino Socialistų Partija, kuri buvo labai įtakinga, liaujasi buvus politinių savystovių faktorium. Pereituose prezidentiniuose rinkimuose ji tik dėl visa ko, tik formaliai rėmė Norman Thomasą, Milwaukee apskritį, kur 1932 metais Norman Thomas gavo 32,000 balsų, pereituose rinkimuose jis gavo tik 6,200 balsų. 1934 metuose Socialistų Partija Wisconsin valstijoj turėjo 5,500 narių, dabar ji turi mažiau, negu tūkstantį narių.

Žinoma, Soc. Partija daro gerai, kad ji stoja už Farmerių-Darbo Federaciją, bet toj Federacijoj ji veda tokią politiką, kuri jokiu būdu neprisideda prie progresyvių pajėgų vienijimo. Socialistai veda tokią politiką, kad Federacijon neįsileidus komunistų ir kad pavertus pačią Federaciją ne kovinga darbo minių organizacija, bet kokiu tai priedu prie palšo lafoletiško progresyvizmo.

Bet vis tik pereiti rinkimai aiškiai įrodė, kad Wisconsin darbininkai ir fermeriai padarė didelį žingsnį pirmyn, organizuodamiesi į savo masinę partiją, kuri, kol kas, pasirinko Federacijos vardą. Per radio, per spaudą, per susirinkimus Federacija buvo atakuojama, kaip "komunistinė," bet Wisconsin piliečiai delei to neatsuko jai savo nugarą. Gi Komunistų Partija, nors oficialiai prie Federacijos ir neprigulėdama, savo žodžiais ir darbais įrodė, kad ji stoja už visų progresyvių pajėgų liaudies frontą. Ji daug padėjo Federacijai jos rinkimų kampanijoje ir Federacija labiausia laimėjo tose vietose, kur ji neatsitolino nuo komunistų. Visa eilė žymių Federacijos vadų ir net kandidatų į įvairius ofisus buvo žinomi, kaip aktyviai komunistai. Bet ten, kur dešiniems socialistams pasisekė išgązdinti balsuotojus Hearsto pučiamu raudonu baubu, laimėjimų buvo daug mažiau. Tas kaip tik įrodo, kad fermerių-darbo judėjimui geriausia seksis tuomet, kuomet reakcionieriams bus atsikertama visu galimu griežtumu ir kuomet komunistai bus pilnateisiai piliečiai tame judėjime, kurį jie energiškausia ir nuosekliausia budavoja.

Kitur

Darbo Partijos užuomazgos yra ir kitose Amerikos vietose. Washingtono valstijoj susikūrė Commonwealth Federation, kuri, jei išvengs tūlų klaidų, gali, laikui bėgant, virsti tikra Fermerių-

Darbo Partija. Washingtono valstijoje yra stiprus darbininkiškas ir bendrai radikaliskas judėjimas. New Yorko valstijoje jau susikurus American Labor Party, kuriai pagrindinė parama eina iš unių. Pereituose rinkimuose ji gavo arti 300,000 balsų. Kaip dėl pradžios, tai labai gerai. Nors originaliai ją sukūrė Nepartinė Darbo Lyga, kad parėmus Rooseveltui kandidatūrą, nors ir po šiai dienai American Labor Party dar nėra tokia partija, kuri apimtų visus progresyviuosius elementus, bet ji lengvai galėtų pasidaryti tokia partija, jei jos vadovybė nesusirgs dešiniuoju sektantizmu, jei ji liausis su diskriminacijos politika prieš komunistus. Juk vien tik New Yorko mieste yra 750,000 organizuotų į unijas darbininkų. Ir jeigu jie, eidami išvien su komunistais ir socialistais, dar patrauktų prie savęs žymią dalį vidurinės klasės, tai jau būtų tikras liaudies frontas, kuris paimtų New Yorko miestą savon kontrolėn.

Ir kitose Amerikos vietose yra užuomazgų, iš kurių laipsniškai galėtų išsivystyti lokalės Farmerių-Darbo Partijos. Rašančiam šiuos žodžius teko girdėti, būnant Akron, Ohio, kad ten formuojasi Darbo Partija. Stiprus judėjimas už Darbo Partiją prasideda Connecticut valstijoje. Michigano valstijoje, pereituose rinkimuose, Darbo Partija, kaip kuriose vietose, jau statė savo kandidatus. Taigi, kaip rodo visi daviniai, sentimentas už Darbo Partiją pasireiškia beveik visose Amerikos valstijose. Tas sentimentas auga labai smarkiai. Tik visa bėda tame, kad daugelis smulkburžuazinių politikų dar vis tebeserga viltim būk tai demokratų partiją būsia galima padaryti liaudies partija. Tuščia ta viltis. Susiskaldę į daugelį frakcijų socialistai neteikia farmerių-darbo judėjimui tokios paramos, kokią jie galėtų teikti, jeigu būtų susivieniję. Oficialė Socialistų Partija, kuriai vadovauja Norman Thomas, ypač po to, kaip ji užteršė savo eiles trockiniais avantiuristais, lošia labai neigiamą rolę ir faktinai sabotuoja judėjimą už Farmerių-Darbo Partiją. "Senoji Gvardija" tiek permirkusi oportunizmu, kad jai ne bendras frontas rūpi, bet kova prieš komunistus. Tačiau, daugelis eilinių socialistų ir ištisa eilė lokalių socialistinių organizacijų labai širdingai darbuojasi už vieningą liaudies frontą. Jų teikiamoji talka duoda labai gerų pasekmių.

Mes manom, jog jau dabar visame Amerikos plote yra užtenkamai spėkų Farmerių-Darbo Partijos judėjime, kad sukurti plačią masinę partiją, kuri veikėtų nacionaline plotme, tai yra, apimtų visą šalį. Kas prigijo Minnesotoj ar Wisconsin, gali prigyt visoj Amerikoje. Ypač dabar, kada

šios šalies darbininkiškos minios įsisiūbavo taip energiškai ir solidarinaiai kovoti ekonominiame fronte, jį savystoviam politiniam veikimui sudaro geriausias perspektyvas.

Savo Partijos Neišsižadam

Amerikos Komunistų Partija nesigailėjo ir nesigailės energijos vienyti plačiąsias darbininkų mases, farmerius ir šiaip jau progresyves grupes į galingą Farmerių-Darbo Partijos judėjimą. Bet tai visiškai nereiškia, kad mes atsisakom nuo savo vardo, nuo savo savystovumo, kad mes liaujamės buvę Komunistų Partija. Nuosirdžiai kovodami už vienybę plačiųjų darbo minių, mes jokių būdu neišsižadam savo revoliucinės partijos ir savo komunistinių pažvalgų. Mes sakome: juo stipresnė bus pati Komunistų Partija, juo didesnės įtakos ji turės miniose, tuo geriau ji galės atlikti savo užduotį, budavojant Farmerių-Darbo Partiją. Stiprinimas pačios Komunistų Partijos buvo ir yra fundamentalė užduotis ir tas nei kiek neprieštarauja mūsų partijos kooperavimui su farmerių-darbininkų judėjimu. Juk niekas daugiau už mūsų partiją neparodė darbštumo, energijos ir nuoseklumo kovose už darbo minių vieningumą. Neturėdami savo drausmingos revoliucinės partijos argi mes būtume galėję išvystyti tokią plačią veiklą už liaudies frontą, už Farmerių-Darbo Partiją, už neorganizuotų darbininkų organizavimą į unijas, už civilės laisvės, už taiką, už Sovietų Sąjungą! Kovose prieš reakciją ir fašizmą mūsų partija visuomet buvo pirmutinė.

Plačiosioms darbo minioms, kurios eina į farmerių-darbo judėjimą, mums bus visai nesunku išaiškinti, kodėl mūsų partija, taip širdingai dėdamasi į bendrą darbą, buvo ir bus savystovė organizaciniai, politiniai ir ideologiniai.

Kovotojų Giesmė

Kas vargo retėžį nedrįsta numesti,
Tas laisvas niekuomet nebus;
Kas duodas, lyg jautis, papjauti nuvesti,—
Aršiausias neprietelis mūs.

Mes trokštame laisvės, už laisvę kovojam,
Už laisvę žmonijos visos...
Negailimės nieko ir viską aukojam!
Laimėt ar negrįžt iš kovos!...

Ramumo neranda nuožmiegi skriaudikai,
Jie bijo, jie dreba prieš mus.
Į laimę gi, broliai! Šalin apgavikai,
Vedą į klaidingus kelius!

Julius Janonis.

MOKSLAS

PRANAS KARTUS

NEŽINIA, ar baisaus sapno slėgiamas, ar nelaimę jausdamas, Baltramiejus staiگا pašoko iš miego. Pamatęs ant dirvono arklius ramiai besilsint, patrynė akių vokus pirštais ir susimąstė. Kažin kodel ši rytą jis jautėsi keistai. Jam rodė, kad jo nosis nukrypus kairiojon pusėn ir kairiosios akies vokelį nuolatos kas tai trukčiojo. Ta mintis jį biskį supurtė. Bet dar labiau jis bjaurėjosi sapnu, kuris jį veikiausią priverstė taip staiga prabust. Jis sapnavo, kad prie jo prišliaužė neišpasakyta ilga gyvatė, užšliaužė jam ant veido ir susivyniojo į didelę baronką, paskui pakėlė buožę ir taikėsi gilt jam į nosį. Bet staiga pabudęs, nieko nerado ant veido ir kažkaip keistai nusišypsojo.

Saulė tik ką kilo virš kalnų ir miškų, kiaurai persviesdama variniais spinduliais didelius rasos lašus, kabančius ant žolės. Netoliese, sausoje eglė, girdėjos genio kalėnimas. Štai sučiauskė voveraitė ir uodegą papūtus šoko iš vienos eglės į kitą. Veja, apsupta nedidelėmis eglaitėmis, spindėjo gailiųjų rasa, užgauta saulės spinduliu.

“O apie mane,—mąstė Baltramiejus,—nei rasa nukrėsta nuo žolės. Reiškia, gyvatė čion buvo.”

Bet kairiosios akies apatinė vokelio dalis trukčiojus nenustojo. Jis išmeigė akis į galą nosies ir atydžiai tēmijo. Kai primerkia kairiąją akį, nosis nukrypsta į kairiąją pusę, kai primerkia dešiniąją akį, nosis nukrypsta į dešiniąją pusę. Pačiupinėjo nosį pirštais, rodos—kairiojo pusę. Nuo išgąščio širdis pradėjo plakt tankiau. Jis staigiai atsistojo ir tekinas nubėgo prie balos. Atsigulė kniūpsčia priebalį ir ilgai žiūrėjo į vandenį. Vanduo, žinoma, ne veidrodis, bet nusakė, kad visas veidas persikreipęs kairiojon pusėn.

Baltramiejus persitikrino, kad jam bemiegant turėjo įvykt kas nors nepaprasto.

Jis manė, kad gal kas nors įkando jam veidui, o gal kad sušilęs gulėjo ant žemės. Mat, šeštadienį arė iki saulės nusileido, paskui prišlėbęs bulvių šiltos sriubos atsigulė ant žemės arklius supančiojęs. Jis tuomet buvo sukaitęs. Gal koks paralyžius? Ir taip ir anaip bandė išvedžiot, bet tikrosios priežasties neįspėjo. Žinojo, kad veidas perkreiptas. Sekmadienio rytas, jūt namo peranksti, ir į bažnyčią peranksti, bet kad šis įvykis jį nepaprastai jaudina, užmigti jau nebegalės, tad išpančiojęs arklius, leidos namų link. Baltramiejus, su trejetu arklių smarkiai įjojęs kieman, dundėsiu prikėlė savo tėvelius. Palikęs arklius kieme, greitai įbėgo grįžti į drebančiom rankom įieškojo veidrodžio šukės ant lentynos. Suradęs veidrodžio dulkėtą ir musių suterštą šukę, pribėgęs prie lango, žiūrėjo, net alsavimą sulaikydamas, ką sako veidrodis. Jis troško, kad veidrodis meluotų, kad rodytų jam nesužalotą veidą, kad pirmasis įsitikinimas virstų sapnu.

Deja, veidrodis rodė persikreipusį, sužalotą veidą. Motina, išgąstingai pašokus iš lovos, apsikaltūnavus, baimingai klausinėjo sūnaus, kas atsitiko.

—Žiūrėk, mama, žiūrėk! Mano veidas persikreipęs!

—O viešpatie!—išgąstingai sušuko motina,—tikrai veidas nukrypęs kairiojon pusėn! Kas atsitiko?

—Dievai žino. Sapnavau baisų sapną. Prabudęs jaučiau kairiosios akies vokelio trukčiojimą ir taip apsižiūrėjau, persitikrinau, kad mano veidas persikreipęs!

Jis papasakojo motinai, kad sapnavęs gyvatę ir kaip pastaroji buvo susivyniojus jam ant veido ir rengėsi gilt.

—Gal ir įgylė?!

—Nežinau! Bet apie mane nei rasa nebuvo nukrėsta nuo žolės, nei kitų ženklių neradau.

—Veidas patinęs, gal ir gyvatė... gal?...

Prisiartino tėvas. Jis maigė, čiupinėjo ir spaudė sūnaus veidą. Nieko nesakęs, pradėjo praušties prisipylęs bliūdą vandens. Jis prausė lėtai ir su kiekvienu priėsimu vandens prie burnos prunkstė. Paskui pa-braukė, paglostė rudus, netvarkiai nukirptus ūsus ir maštančiai žiūrėjo į sūnų. O motina išgąstingai tūpčiojo. Ji surinko varnalėšių, pelynų, stebūklingų, šventytų ir nešventytų žolelių. Iš jų virė įvairių-įvairiausių skystimus. Kitomis—smilkino, rūkino Baltramiejų, bet veidas neatsitaisė. Po kiek laiko senis Vinkšna išnešė sprendimą, kad tai nėra gyvatės įkandimas, nes veidas daugiau netinsta.

—Tai, veikiausia, bus vėjo užpūtimas,—tvirtino jis.

Motina, rūpestingai prigirdžius Baltramiejų žolelių arbatą, apklostė į lovoje ir, atsiklaupus ant suolo, žiūrėdama rytų pusėn, karštai meldė. Užbaigus maldą, kreipėsi į Baltramiejų, ar šis kuo nors nenusidėjo augščiausiam tvėrėjui. Jis ilgai mąstė ir po valandėlės atsakė motinai, kad jo siela tyra, kaip kristalas. Vistiek motina siūlė jam važiuot bažnyčion ir prieit išpažinties. "Bus saugiau ir sielai lengviau." Atsiminus, kad Baltramiejus gėrė arbatą, dadūrė: "Pirmadienį priimtum šventą komunią." Su tuo jis sutiko.

Baltramiejus pasipuošė šventadienėmis drapanomis, susisukavo juodus, ilgus plaukus, tik tas veidas dabar gadino jo išžiūrą. Motina įdavė jam penkis litus ir įsakė juos įdėti karbonkon prie panelės švenčiausios koplyčios. (Ėjo girdai, kad senai kada tai rasta ant šventoriaus akmuo, kuriamė būk tai buvus ir panelės švenčiausios pėda, įspausta akmenyje, todėl pastatyta jos vardu koplyčia, o akmuo su įspausta pėda įmūrytas sienon lauko pusėje. Toj pėdoj visada būdavo šventytas vanduo ir biskij žemiau—karbonka.)

Važiuojant bažnyčion Vinkšna senu papročiu kalbėjo poterių, o Baltramiejus stengėsi prisiminti visas nuodėmes. Rimtai apgalvojęs praeitį, prisiminė vieną sekmadienį. Tai buvo, jo manymu, nuodėmingasis sekmadienis, nes jis, surūkęs popirosą, priėmė komunią. Pasipurtė ir nesmagiai pasijautė. Bet jo pateisinimui atėjo ge-

nialė mintis. "Kaip šiandien atsimenu," tarė sau pašnabždomis, "vieną syk mačiau kleboną rūkant, o paskui mišias laikant. Jeigu jam nėra nuodėmės, tai ir man..." mąstė jis. Besirausdamas kelių savačių praeitį, jis surado dar didesnę nuodėmę papildęs. "Taip, ši pastaroji nuodėmė galėjo ir augščiausijį užrūstint..." ir paraudo vaikas iš gėdos, ir degė jam veidai nuo šio sajūdžio.

Ta nuodėmė tai pirmoji meilė.

Jis įsimylėjo į Stasytę ir...nueita biskij per toli... Kad ir šiandien akyse stovėjo jos vaizdas: jos geltonos kasos nusidriekę per petį, dangiškai mėsos akys, liemens lieknumas—kaip kanapė. "Bet tai nebus nuodėmė... tai tik pirmoji ir ištikima meilė," mąstė jis, "aš ją vesiu sau už žmoną... bet... prieš sutuoktuves? Taip, nuodėmė!!..." Stasytė jo vaidentuvėje painiojos ir nedavė jam ramiai mąstyti apie papildytas nuodėmes. Jis kaltino ir save ir ją, ir vėl išnauro teisinio, perkabinėjo savo sąžinę. Ir vėl jis prisiminė jos glamonėjimąsi ir meilius žodžius. Pagaliau nusprendė kietai, ryžtai atsikratyti tos minties, persižegnojo ir stengėsi poteriuose paskandinti nelabasias mintis, kurios jį neapsakomai kankino ir jau buvo bemanęs, kad velnias jį apsėdo.

Kuomet jis išpasakojo kunigui savo nusi-dėjimus, pastarasis liepė už "pakūtą" atsigulti kryžium netoli altoriaus, o paskui apeit keliaklupsčiam tris kartus stacijas. Jis tai su karštu įsitikinimu atliko. Gulėjo kryžium su perkreiptu veidu, bet žmonių akyse pasirodė didžiuli nusidėjėliu. Ne vienas maldininkas mąstė: "Toks jaunutis, o kaip sunkiai nusidėjo..."

Po to jis apėjo tris kartus keliaklupsčias stacijas žvirgzdais išpiltu šventorium. Tai buvo skaudžiausiu negu gulėt kryžium, nes kelius pratrėnė iki kraują. Ten pat jis įdėjo į karbonką penkis litus ir iš švenčiausios panelės pėdos vandeniu numazgojo veidą.

"Jeigu dabar veidas neatsitaisys, tai nežinau kas reiks daryt," mąstė Baltramiejus, grįždamas iš bažnyčios.

Ir veidas neatsitaisė. Jis buvo persikreipęs ir neapsakomai gadino visą jo išvaizdą.

Tas grąsino nustot ir Stasytės, nepaisant, kad ji jam pasižadėjo “nors ir kažin kas atsitiktų su tavim, aš amžinai tave mylėsiu.”

Slinko dienos. Baltramiejus vis nenustojo vilties. Jis nekantriai laukė išganingos dienos. Saulei tekant jis klūpodavo ant suolo ir, žiūrėdamas pro šlamančius lapus ąžuolėlio, augančio šalia gričios, karštai meldavosi. Vakara, pro tą patį ąžuolėlį matydavo užtekant mėnulį. Prie to lango jis sudėjo daug karštų maldų ir daug išliejo gailiųjų ašarų. Užbaigęs maldą jis įdėdavo mėlynas, kai rugiagėles, akis į žydriąją erdvę ir karštai tardavo: “O, viešpatie, pasigailėk manęs!”

Praėjo savaitė ir kita, bet laukiamų rezultatų nebuvo. Vinkšnienei kaimynai informavo vieną pagarsėjusį burtininką, gyvenantį širvintų priemiestyje. Tai dvidešimtis vienas verstas nuo Baltramiejaus kaimo. Netrukus Vinkšna su sūnum išsiirengė kelionėn.

Kai davažiavo minimą burtininką, tai buvo pats vidurdienis. Senis burtininkas kalbėjo su Vinkšna rusiškai ir Baltramiejus kalbos turinio nesuprato. Jis tik stebėjosi nepaprastai ilgą, žilą senio barzdą. Iš viso pasikalbėjimo jis sužinojo, kad reiks laukt saulėleidžio, o potam galėsia grįžt namo.

Senis burtininkas atsiriekė riekę duonos ir, kažką slaptingo duonon dadėdamas, kramtė. Viso padarė devynius rutuliukus iš skramtytos duonos, biskį didesnius už riešutą ir liepė jam valgyt po vieną rutuliuką, kiekvieną dieną saulei tekant. Saulei leidžiantis senis atsinešė bonką vandens ir, kažką nesuprantamo šnabždėdamas ir pro langą žiūrėdamas į saulėleidį, mazgojo Baltrui veidą tuo stebūklinguoju vandeniu. Taipgi jis įsakė tuo vandeniu mazgot veidą kiekvieną saulėleidį, kolei bonką ištuštins. Už tą receptą ir vaistus Vinkšna užmokėjo penkis litus.

Baltramiejus suvalgė devynis šmotelius duonos ir išvartojo visą bonką vandens, bet

veidas kaip riogsojo perkreiptas kairiojon pusėn, taip ir teberiogso.

Kartą pas Vinkšnus lankėsi Baltramiejaus pusbrolis, Vinkšnos sesers sūnus, gimnazistas. Jis atydziai išklausinėjo Vinkšną, kokias priemones naudojo veido gydymui. Skaniai nusišypsojęs patarė Vinkšnam kuogreičiausiai vežti Baltramiejų pas daktarą. Jis paaiškino, kad daktaras ne daug lėšuos, o pasekmės užtikrintos. Vinkšnai ilgai išsisukinėjo, nusiskūsdami, kad dabar pinigų stoka, ir jeigu prisieis mieste gyvent kiek laiko, maistas ir daktaras daug atsieis. Bet po ilgų svarstymų nusprendė maisto nuvešt čielai savaitei iš namų ir tas kiek sumažins lėšas.

Daktaras atydziai žiūrėjo į Baltramiejų ir daug dalykų klausinėjo, paskui sunkiai atsidusęs tarė:

—Gerai, kad atvažiavot. Dar viena savaitė ir gydymas neįmanomas.

Jis tuojaus pradėjo Baltramiejų gydyt. Prisitraukė kokią tai nedidukę mašinėlę. Į tą mašinėlę įdėjo batareją. Mašinėlę su šepetuku jungė, matomai, dratas, apvilktas gumu ir audeklu. Pagaliau, gal tai ir nebuvo šepetys, bet kai tą dalykėlį daktaras pridėdavo Baltramiejui prie veido, ir papsausdavo mygį, elektra smaigė, čirškino veidą ir rodė, kad daktaras dratinu šepetiu glosto veidą. Potam išvirė sėmenų ir, sukrėtęs į tam tikrą maišą, liepė laikyt ant veido, kol atauš. Paskui ir vėl pakartot. Pas daktarą Baltramiejus ėjo kas dieną per penkias dienas. Po penkių dienų pakartotino gydymo jis pasiėmė veidrodį ir pamatęs, kad jo veidas normališkas, sušuko:

—Mokslas! Mokslas!...

Tą dieną ir daktaras ir Baltramiejus neapsakomai džiaugėsi; daktaras—kad pavyko išgydyt, o Baltramiejus—kad nereikės vaikščioti visą amžį su perkreiptu veidu. Jis atsisveikino daktarą ir linksmas leidosi namų link.

Komunizmas ir Fašizmas

KOMUNISTAS

Taigi, grįžtant prie komunizmo ir fašizmo, turime įsisąmoninti, kad tarp abiejų filosofinis skirtumas yra labai mažas, kad laikui bėgant abudu keičiasi, evolucionuoja ir vienas į kitą artėja. Taigi, komunizmas ir fašizmas jau pradeda visai susieiti. Kolektyvistinės idėjos sintezė jau čia pat. Iš didelių priešų pamažu jau darosi draugai. Todel šiais laikais yra labai klaidinga manyti, kad fašizmas yra ginklas nuo komunizmo, arba atvirkščiai. Kaip tik fašizmas gali įgauti komunizmo formą, o komunizmas—fašizmo. Mūsų laikais ši problema ir jos įvairiausios galimybės yra visu rimtumu svarstytinos. Ir šio straipsnelio tikslas buvo į tai atkreipti tinkamą dėmesį.—"Akademikas", Lietuvos Neolituanų Studentų organas, IX-15-36.

KUR yra ugnis, ten negali būti vanduo; kur yra diena, ten negali būti naktis. Tai viena kitai priešingos, viena kitą griežtai atmetančios gamtinės fenomenos. Panašių fenomenų randame ir idėjų pasaulyje ir visuomenėje. Yra idėjų, kurios viena kitai griežtai priešingos—antagonistiškos. Jų nesuvienysi, kaip nesuvienysi ugnies su vandeniu, arba nakties su diena. Kuomet diena gimsta, tai naktis miršta. Taip ir su priešingomis—antagonistinėmis idėjomis. Taip ir su visuomenės antagonistinėmis spėkomis, taip su visuomeniniais judėjimais, vienas kitam griežtai prieštaraujančiais.

Bet kaip diena neužkariauja nakties antsyk, staiga, taip idėjos negimsta į sekundą. Lygiai visuomeniniai judėjimai, ypatingai tie, kurie neša su savim pakeitimą tos visuomenės formų ir turinio, neatsiranda į dieną ir neišsėina į nulemiamąjį mūšį. Jie gimsta kūdikiais ir stoja į nulemiamąjį mūšį tik tada, kada išauga į vyrus. Komunizmas ir fašizmas šiandien yra tais kariaujančiais vyrais.

Tai aišku, kaip diena, kiekvienam, kuris moka moksliškai, logiškai ir sąmoningai protauti. Deja, yra žmonių, kurie tos aiškios ir suprantamos tiesos nesupranta arba nenori suprasti. Jie sušilę bando ugnį ir vandenį sujungti į daiktą, antagonistines idėjas sulieti į vieną idėją. Jie įsivaizdina,

kad jie savo gudrumu gali ir negalimą padaryti, arba supainioti dalykus taip, jog atiras tokių, kurie patikės jų negalimų pastangų galimūmui.

Tokiais, kaip matome virš paduotojų citatoj iš "Akademiko," yra Lietuvos Neolituanai studentai. Jie pasiryžo komunizmą padaryti fašizmu, o fašizmą komunizmu. O kas juokingiausia, kad jie mano, kad jie, ne sveiku sensu, ne logika, ne protu, bet savo negudriu gudrumu įtikins svieta, jog komunizmas ir fašizmas yra tas pats dalykas, arba bent jau vienas į kitą įauga, laipsniškai tampa tuo pačiu daiktu.

Deja, ne jie vieni, tie Neolituanai studentai turi pasiėmę to tikrai bevilčio darbo našta. Ne sykį, bet daug sykų mes esame matę mūsų lietuvių socialistinėje spaudoje senus, labai suaugusius redaktorius prakaituojant prie to paties bevilčio darbo. Jie irgi ne sykį yra kalbėję ir tvirtinę, kad fašizmas ir komunizmas mažai tesiskiria kaip savo forma, taip savo turiniu. Jie sako: Argi ir vienas, ir kitas nepripažįsta diktatūros? Argi ir vienas, ir kitas netiki į vaidmenį spėkos dideliuose perversmuose? Argi ir vienas, ir kitas neapkarpo laisvės sparnus? Todel, girdi, komunizmas ir fašizmas, jei nieko daugiau, tai bent jau turi be galo daug vienodų ypatybių, be galo daug panašumo.

Betgi, tikrovėje, komunizmas ir fašizmas yra du griežtai skirtingi supratimai ir judėjimai. Kaip skirtinga šviesa nuo tamsos, diena nuo nakties, ugnis nuo vandens, taip skirtingas yra komunizmas nuo fašizmo—skirtingas savo forma, turiniu, teorija ir filozofija.

Fašizmas ir kapitalizmas: Fašizmas nėra jokia skirtinga sistema nuo kapitalizmo. Fašizmas nepavadoja kapitalizmo, bet jį gina, tėsia, apsaugoja. Fašizmas tam ir atsirado, tam ir įsisteigė, kad palaikyti, tęsti, apginti kapitalizmą su visu jo išnaudojimu,

su visomis jo priespaudomis. Pav., Vokietijoje, Italijoje, Lietuvoje viešpatuoja fašizmas ir tebegyvuoja kapitalizmas.

Komunizmas ir kapitalizmas: Komunizmas gi yra visai nauja visuomenės sistema, visai skirtinga nuo kapitalistinės sistemos. Komunizmas pavaduoja kapitalizmą, jį visai nušluoja, panaikina. Komunizmas panaikina žmogaus žmogum išnaudojimą. Pav., Sovietų Sąjungoje komunizmas dar tik pirmus žygius žengia, o kapitalizmas jau nušluotas.

Fašizmas politikoje: “Fašizmas valdžioje yra atvira, teroristinė diktatūra labiausiai reakcinių, labiausiai šovinistinių, labiausiai imperialistinių finansinio kapitalo elementų... Fašizmas—tai ne viršklasinė valdžia ir ne smulkiosios buržuazijos ar lumpenproletariato valdžia ant finansinio kapitalo. Fašizmas—tai pačiojo finansinio kapitalo valdžia” (Dimitrov). Tai yra vieno dešimtadalio žmonių teroristinis viešpatavimas ant devynių dešimtadalių.

Komunizmas politikoje: Komunizmas gi valdžioje, kol valdžia reikalinga, kol galutinai neišnaikinta klasės ir nepabudavota pilnai komunistinė sistema, yra proletarinė diktatūra, palaikoma darbo valstiečių; tai darbo žmonių viešpatavimas ant išnaudotojų; tai viešpatavimas devynių dešimtadalių ant vieno dešimtadalio—viešpatavimas ant saujelės parazitų, išnaudotojų, dykaduonių.

Fašizmas ir darbininkai: Fašizmas yra mirtinas darbininkų priešas. “Tai teroristinio žudymo organizacija, nukreipta prieš darbininkų klasę ir revoliucinę valstiečių ir inteligentijos dalį” (Dimitrov). Fašizmas atneša darbininkams didesnę vargą, skaudesnę išnaudojimą, žiauresnę priespaudą.

Komunizmas ir darbininkai: Komunizmas atneša darbininkams pasiluosavimą iš po vargo, priespaudos ir išnaudojimo. Komunizmas atneša darbininkams linksimą ir laimingą gyvenimą.

Fašizmas, tautos ir rasės: Fašizmas neša silpnesnėm tautom pavergimą ir išnaikinimą. Užtenka pažvelgti į Vokietijos fašizmo elgėsi su žydais ir į Italijos fašizmo kruvinus žygius prieš ethiopus.

Komunizmas, tautos ir rasės: Komunizmas neša visoms tautoms ir rasėms meilę ir brolybę, laisvę ir gerovę. Užtenka pažvelgti į Sovietų Sąjungą, kurioje sutelpa ir kuograzžiausiai sugyvena daugybė tautų ir rasė.

Fašizmas ir kultūra: Fašizmas naikina visus žmonijos kultūrinius atsiekimus ir neša su savim barbarizmą. Tą šiandien mato ir pripažįsta kiekvienas, kuriam rūpi mokslo, šviesos, žinojimo, progreso apgynimas ir auklėjimas.

Komunizmas ir kultūra: Komunizmas gi apsaugo, sutaupo, apgina viską, kas jau žmonijos atsiektą, laimėtą kultūroje, moksle, apšvietoje, ir atidaro duris nevaržomam žmonijos progresui. Komunizmas paluosuoja žmogaus talento ir gabumų sparnus. Tą šiandien matome Sovietų Sąjungoje. Žiūrėdami į Sovietų Sąjungos progresą, į kultūrines, mokslines ištaigas ir joms teikiamą visapusę Sovietų valdžios paramą, neatsidžiaugia tikrieji pasaulio mokslininkai ir kultūrininkai.

Fašizmas ir žmogaus paskirtis: Fašistai bando Darwino teorijos pagalba pateisinti savo barbariškus žygius. Darwinas skelbė, ir labai teisingai, kad gamtoje, gyvūnijoje, augmenijoje išlieka, laimi tas, kuris tvirtčiausias, kuris moka prisitaikyti prie naujų sąlygų, o išnyksta silpniausias, nepajėgiąs prisitaikyti prie tų sąlygų. Todėl, sako fašistai, ir tarpe žmonių turi eiti karai, skerdynės, nepermalduojama kova, kurioje tik geriausi pasiliks, o silpnieji turės išnykti. Bet kiekvienos šalies fašistai skelbia, kad jie, tie geriausi, kad jie yra tie, kurie turi laimėti ir pasilikti užveisti žemę, o visi kiti žmonės turi pasitraukti jiems iš kelio. Vokietijos fašistai skelbia, kad jiems priklauso visas pasaulis, o Italijos Mussolinis tą patį tvirtina apie tą Italijos fašistų “garbingą” misiją.

Komunizmas ir žmogaus paskirtis: Kaip tik priešingą filozofiją skelbia komunistai. Jie sako, kad fašistai iškanaveikia Darwino teoriją, bandydami perkelti ją iš paprastos gyvūnijos bei augmenijos sričių į civilizuoto žmogaus gyvenimą. To nėra civilizuotojo visuomenėje. Žmogaus gyvenimas šian-

(Tąsa 24-tam puslapyje)

Amerikos Lietuviai ir Tikybos

A. M. METELIONIS

NEMAŽAI randasi tokių, kurie jau yra pasiiluosavę iš po Rymo katalikų bažnyčios, tačiau turi labai klaidingą supratimą apie tikybą ir jos rolę kapitalistinėje sistemoje. Jie mano, kad yra dvejų tikybų, būtent, gerų ir netikusių. Betgi darbininkui nėra tokio dalkto, kaip "gera tikyba." Iš tiesų, ar yra koks pamatinis skirtumas tarpe tikybos ir tikybos? Atsakymas: to skirtumo nėra. Jeigu kuris iš algiųjų darbininkų jieško geros tikybos (o tokių randasi), tas jieško to, ko visai nėra ir gali būt tikras, kad neras.

Visam pasaulyje apskaitliuojama apie 1,000 įvairių įvairiausių tikybų, ir visos jos turi vieną ir tą patį tikslą, kad pavergti darbininkų protą turėjų naudai.

Vėl tūli mano, kad yra didelis skirtumas tikybų klausimu tarpe bediebio ir tikinčiojo. Gi gerai pažūrėjus į dalyką, surandame, kad tas skirtumas visai mažas. Pavyzdžiui, kalbant apie tikybas, dažniausiai tikįs žmogus sutiks su bedieviu ant 999 tikybų. Jis sutiks, kad jos visos yra netikros, klaidingos, melagingos, kad jų dievai yra balvonai, kad jos apgaudinėja savo pasekėjus ir taip toliaus. Jis išskirs tik savo vieną tikybą, kuri būk esanti be klaidų, esanti gera ir vedanti į dangų. Taigi skirtumas tarpe bediebio ir tikinčiojo yra tik ant vienos tikybos. Kuomet bedievis sako, kad jos visos (1,000) yra melas, apgavystė, tai tikintysis sako, kad 999 yra tokios, bet jo—tai gera.

Amerikos lietuviai yra matę ir pergyvenę nemažai tikybų. Labai daug jų tebėra prisirišę prie vienos ar kitos. Čionai mes apie jas nors trumpais bruožais pakalbėsime.

Keli Bruožai iš Amerikos Lietuvių Rymo Katalikų Bažnyčios Istorijos

Pirmais lietuviais kunigais Amerikoje buvo Strupinskas, Juškevičius, Kūnca ir kiti. Marijonų zokoninkas A. Strupinskas pirmą lietuvišką-lenkišką parapiją sutvėrė 1872 metais, Shenandoah, Pa. Vėliaus Strupinskas šitą parapiją pavėdė lietuvių kalbos nemokančiam lenkų kun. Lenovkevičiui. Del šito 1877 m. lietuviai bažnyčioj sukėlė riaušes ir atsidūrė teisme.

Visos pirmutinės lietuvių parapijos (kaip, va, Brooklyn, Plymouth, Chicago, Baltimorėj ir

kitur), nors lietuvių kunigų sutvertos ir tik iš lietuvių parapijų susidėjo, buvo vyskūpams užrašytos lenkų vardu. Tik bedieviui Dr. Šliupui pribuvus į Ameriką, pradėjo atgimti lietuvių tautinis susipratimas. Tą sako net ir kun. J. Žilinskas.

A. M. METELIONIS

Šiuo laiku lietuviai katalikai turi apie 90 parapijų iš apie du syk tiek kunigų. Todėl nekuriems kunigams prisieina "svetimiems dievams" tarnauti: tarpe jų konkurencija už geresnės parapijas yra nemaža. Mat, kur didesnės parapijos, biznis geresnis, tai ir kunigai turi geresnį "dvasišką pašaukimą" ir ten laikosi amžinai... Kaip va: Pittsburgh, Pa., kun. J. Sutkaitis; Homestead, Pa., kun. S. Čepononis; Philadelphia, Pa., kun. J. J. Kaulakis; Baltimore, Md., kun. J. Lietuvininkas ir kiti. Bet kur tų parapijų mažai, tai ir biznis mažas ir tas "pašaukimas" ma-

žas, kaip va: Sheboygan, Wis., Donora, Pa., Spring Valley, Ill., ir kitur. Mažesnės parapijos į metus praleidžia po kelis kunigus ir prisieina pabūti visai be kunigo.

Tarpe lietuvių daugiausiai tamsinimo darbą nudirba Marijonų zokono kunigai. Šitie elementai, kaip Lietuvoj, taip ir čia, Amerikoje, nuolatiniai keliauja po parapijas ir nebūtais baubais baugina žmones. Sulyg jų, tai smertelinas griekas skaityt kunigų neužgirtą knygą arba laikraštį. O kad geriaus būtų tolerius rinkiti, tai Marijonai turi įtaisę ir palaiko keletą mokyklų. Nors tose mokyklose mokiniai turi mokėti už mokslą ir pragyvenimą, vienok Marijonai visas laikas prašo aukų ir daugiau aukų, būk tų mokyklų palaikymui.

Del to didelio godumo prie pinigų, santikiai tarp Marijonų zokoninkų ir parapijų kunigų nelabai draugiški. Marijonai, laikydami parapijose misijas, dažnai parapijonus taip trumpai apkerpa, kad klebonas turi ilgokai palaukti, kol vėl galės ką nors iš jų gauti.

Per pastaruosius 30 metų, jokios pažangos, jokio progreso tarpe lietuvių katalikų nepadaryta. Kunigų leidžiamose knygos ir laikraščiuose nieko rimto, nieko pamokinančio nerasi. Tai vis kiršniniai katalikų prieš kitokių pažvalgų darbininkus; tai vis bauginimai pasakiška pekla ir "prirėgimas" katalikų prie negyvų gyvenimo... Net tokioj Chicagoj, kur katalikiškos inteligentijos randasi nemažai, apšvietos delei nieko nėra daroma.

Blaiivybė. Prieš kiek metų kun. P. Saurusaitis buvo paskelbęs kovą girtuoklybei. Buvo net suorganizuotas Blaivininkų Susivienijimas, ir turėjo kuopas nemažai parapijų. Bet kadangi dauguma pačių kunigų myli "išsitraukti", da, prie to, daug kunigų įplaukų susidaro iš svaiginančių gėrimų, todėl ir pranyko blaiivybės obalsis, nieko nepasiekęs. Net ir prohibicijos įstatymo laikais parapijų parengimai (baliai, bazarai, piknikai), dažniausiai būdavo su svaiginančiais gėrimais. Geria tėvai, nuo jų neatsilieka jų vaikai. Tuomi jie naikina savo sveikatą ir toliau lenda į skurdą. Bet to nemato kunigija.

Katalikai yra priauginę nemažai jaunimo. Tai vis bažnytinių mokyklų, minyškų auklėti. Bet jų elgesiais bažnyčia negali didžiūotis. Daug jų nei tiek neišmoko tėvų kalbos, kad galėtų susikalbėti. Daug jų nuo jaunų dienų įpratę girtuokliauti ir peštis. Retas parapijos balius bei piknikas įvyksta, kad tie jaunuoliai girti nesusidaužytų, nesusikruvintų. Ir vėl, jau ne sykį Amerikos spaudos teko skaityti, kad New Yorko mieste negarbingu

užsiėmimu gyvena nemažas skaičius lietuvių iš Pensylvanijos anglikazyklų apielinkės.

Kunigija visados sako, kad tik ji gali išauklėti ir išmokinti dorą ir gerą jaunimą. Gi faktai ir gyvenimo patyrimai rodo visai ką kitą.

Visi lietuvių kunigai yra palaikomi lietuvių darbininkų sunkiai uždirbtais centais. Bet šitie kunigai nei piršto nėra pajudinę, idant pagelbėjus darbininkams iškovoti geresnės darbo sąlygas, daugiau algos. Kada darbininkai, nepanešdami išnaudojimo, skurdo, išeina į streiką, tai vieni iš kunigų atvirai stovi su kompanijomis prieš darbininkus, o kiti pasilieka nuošaliai, tyli. Bet nėra žinomo atsitikimo, kad Rymo katalikų kunigas būtų stovėjęs su darbininkais prieš išnaudotojus. Bet tuo ir kitais klausimais kitos tikybos nėra geresnės.

Kitos Lietuviškos Bažnyčios ir Kiti Kunigai.

Amerikos lietuvių tarpe pirmi prie Rymo Katalikų bažnyčios neprigulinti kunigai pasirodė apie 30 metų tam atgal. Jais buvo Delionis, Mickevičius ir, vėliaus, Urbonas, Bizauskas ir kiti. Iš pradžių Delionis ir Mickevičius nudavė pritarimą apšvietai, darbininkų reikalams ir net socialistams prakalbas sakydavo. Mat, tuo laiku šitie kunigai neturėjo biznį (parapiją), todėl jie stengėsi visai pataikauti socialistams ir kitiems, kurie jau nepriklausė prie bažnyčios, su vienu tikslu, kad iš jų pasikolektuoti dolerių del pragyvenimo. Bet kaip greitai jie įsitaisė po biznį, taip greitai jie kitokią giesmę pradėjo giedoti. Ir šiaandien prigulmingi ar neprigulmingi kunigai, kol steigia naują parapiją, būna toki geri, kad, rodosi, tik sparnus prikabinę ir lai kelia pas dievulį. Bet kada biznį įsitaiso ir tikinčiuosius pasižaboją, tai su nepaklusnais parapijonais pasielgia sauališka — jeigu vienas negali apsidirbti, pasikviečia policiją, ir policija pašventina buožėmis neištikimuosius. Reikia pasakyti, kad ir neprigulmingieji parapijonai turi tuos pačius vargus su savo "dvasių tėveliais," kaip ir Rymo katalikų parapijonai. Kam yra nežinoma Lawrence, Mass., parapijonų bėdos su kun. Šleniu ir vėliaus su Valatka; Philadelphia, Pa., parapijonų vargai su kun. Žukausku arba Pittsburgh, Pa., parapijonų "faitai" su kunigu Vipartu? Jau arti keturi metai buvo prabėgę nuo to laiko, kaip Vipartas apeleido Pittsburghą, o parapijonai da provojosi už jo paliktus darbelius.

Pirma lietuvių neprigulminga parapija Amerikoje buvo suorganizuota 1914 metais, Scranton, Pa., po globa lenų neprigulmingo vyskupo F. Hodur, po vardu: *Lietuvių Tautinė Katalikų Bažny-*

čia Amerikoj. (Lithuanian National Catholic Church of America). Iš pradžių, matyt, kad jiems biznis ėjo gerai, nes į porą metų, tai yra, 1916 metais jau turėjo 7,343 parapijonų Amerikos lietuvių tarpe. Bet kaip greitai neprigulmingieji iškilo, taip panašiai greitai ir susmuko, nes 1926 metais jau turėjo tik 1,497 parapijonus, o 1934 metais jau likę tik 950. (Skaitlinės imtos iš M. Phelons *New Handbook of All Denominations*).

Tautiškos Bažnyčios Susmukimo Priežastys

Tokiam neprigulmingųjų susmukimui buvo kelios rimtos priežastys. Viena, tai pačių kunigų nerimtumas ir nesugebėjimas vadovauti; o antra ir svarbiausia, tai patys darbininkai pamatė, kad tarpe prigulmingų ir neprigulmingų nėra skirtumo—tie patys apgaudinėjimai, melai, tai ir atsisakė juos renti. Mat, nemažai skaičių neprigulmingųjų parapijonų sudarė žmonės, kitą syk save skaitė bedieviais. Iš syk jie nematė nieko blogo prigulėti prie neprigulmingųjų parapijų. Jų manymas buvo, bile tik, girdi, kunigas nepriklauso Rymo trustui ir bažnyčia vyskupui, o kunigas dar lietuviškai mišias dainuoja, tai ir gerai, vis jau, esą, progresas.

Arba vėl tūli argumentuodavo, kad Rymo katalikų bažnyčios priklauso vyskūpams, o neprigulmingųjų priklauso patiems parapijonams, tai vis geriau, vis progresas. Čia mažai svarbos, kam tas namas priklausos, o daug svarbiau, kas tame name yra skelbiama. Todėl tokio namo darbininkams turėjimas ir jo palaikymas nei nedaro garbės, nei duoda naudos.

Seniaus tie neprigulmingieji kunigai mokėdavo gražiai prie darbininkų prisikalbėti ir vieną-kitą pasigaudavo į savo bučių. Bet šiandien jau to padaryti negali, tai ir eina prie pabaigos.

Del tų visų, kurie dar šiandien mano, kad neprigulmingųjų tikyba ir kunigai pritaria darbininkų klasei ir progresyviškam judėjimui, tai čia prirodysiu jų tą "pritarimą" ir "progresyviškumą."

Neužilgo po pasaulinio karo, per apie penkis metus, progresyvės darbininkų draugijos ir kuopos Scranton, Pa., negalėjo surengti nei nekalčiausio turinio prakalbų. Miesto valdžia ir policija griežtai atsisakydavo progresyviems draugijoms duoti leidimą. Buvo žinoma, kad kas nors melagingai skundžia draugijas. Bet kas,—nebuvo žinoma. Scrantonio progresyvės draugijos turėjo samdyti advokatą, eiti į teismą, daug išsikaštuoti, ir tik per teismą laimėjo tiesą Scranton, Pa., turėti prakalbas.

Bet prabėgus 10 metų, paaiškėjo kas tuo skundiku buvo, o juo buvo neprigulmingų vyskupas Gretėnas. Štai kaip ta yla išlindo iš maišo: Pradžioj 1935 metų Scrantone kalbėjo drg. A. Bimba. Kalbėdamas tikybų klausimu, matyt, kiek palietė ir neprigulmingųjų "viera," o tas labai nepatiko vienam neprigulmingam parapijonui, tūlam K. Y., kuris ir rašo "Laisvės" No. 41, 1935 m., drg. Bimbai kritiką. Čia, tarpe ko kito, K. Y. sako, kad komunistai ir kiti progresyviai neturėtų užkabinėti bei kritikuoti neprigulmingųjų tikybos ir kunigų, o turėtų sugyventi su jais broliškai. Ir kaip pavyzdį, jis paduoda Scrantoną. Būk, kol komunistai neužkabinėję vyskupo Gretėno, tai jis jiems leisdavęs savo parapijos svetainėj apgarsinimus dalyti, bet kaip greitai kas toks iš Scranton per "Laisvę" vyskupą pajukė, taip greitai vyskupas Gretėnas ne tik nebedavė apgarsinimų dalyti, o da skundė miesto valdžiai visas darbininkų draugijas ir tt.

Štai paties K. Y. žodžiai: "*Bet pats vyskupas būdavo įeigu tik sužino, kad rengiama kas nors darbininkiško, tai pirmutinis bėgdavo skysti miesto valdžiai.*" (Mano pabraukta).

Prieš kiek metų atgal Scrantono neprigulminga parapija buvo įsigijus ūkė. O kiek pas tuos žmones buvo pasididžiavimo, džiaugsmo! Būdamo, apie ką jie nekalbės, visada nepamirš pridėti ir tą savo "prieglaudos ūkė." Bet keli metai atgal ta ūkė tapo parduota už skolas ir su tuo pasibaigė apie ją kalbos ir džiaugsmai.

Antras, tai neprigulmingųjų kunigas Valatka, kuris Lawrence, Mass., balandžio 7 d., 1935 metais, su tikslu, kad išniekinti darbininkišką Sovietų Sąjungą, buvo surengęs "debatų" temoj: "Kapitalizmas, ar Bolševizmas Geresnis?" Valatka pasikvietė du žinomu Sovietų Sąjungos priešu ir tie Hearsto argumentais visaip išniekino darbininkų šalį, o balsuojant vienbalsiai nubalsavo, kad jiems kapitalizmas geresnis. O kada vietos draugai pareikalavo kun. Valatkos, kad surengtų tuo klausimu tikrus debatus, idant Lawrence žmonės išgirstų abi pusi, tai Valatka teisinosi visaip: laiko nėra ir tam panašiai.

Čia mes matome, kad tarpe Rymo Katalikų kunigų ir taip vadinamų neprigulmingųjų šituo klausimu nėra skirtumo. Jie visi su turčių klase, su išnaudotojais, prieš skurdžių darbininką.

Perdaug Kunigų Priviso ir Prasidėjo Jų Bėdos

Kol tų neprigulmingųjų kunigų buvo nedaug, tai jiems ir ant gyvenimo pasikolektuoti buvo lengviau. Bet kada Mickevičius tapo vyskūpu ir atidarė Chicagoj mokyklą, ir per laikraščius pra-

dējo jieskoti kandidātū i kunigus, tai jis jū priekš pusētinai daug; net ir perdaug, kad nēmažai tū naujai jšventintū kunigū visai negavo progos “dūšias paganyti”. Turējo vėl grįžti prie savo seno užsiēmimo: Kėlnes lopyti, barzdas skusti, ir tt. I tuos kunigus mokinosi tai ne koki religiniai žmonės, kurie i tai tiki, bet, didžiūmoj, tokie, kurie save skaitē socialistais ir bedieviais. Tik vienos L.S.S. 116-tos kuopos, Detroit, Mich., net penki buvę nariai tapo neprigulmingais kunigais! Tai vis tos lengvos duonėlės jieskotojai. Matyt, kad pas neprigulmingus isigyti “šventą” titulą nēra taip jau sunku. Pavyzdžiui, Rymo katalikai, kurie turi Amerikoje 90 parapijų, dar neturi vyskūpo, o neprigulmingi jau turi net arkivyskūpą, S. A. Geniotį, tik neturi jam vietos. Dabar Geniotis su savo jšventintu kun. J. W. Liutu (Liutkauskū) nuolatiniui keliauja po didesnes lietuvių kolonijas ir bando įsitaisyti sau biznį. Bet be pasekmų.

Arkivyskūpas Geniotis 1934 m. gyrēsi, kad jis po savo globa turis tris vyskūpus ir daug kunigų, tik, esą, ne lietuviai. Bet M. Phelon, *New Handbook of All Denominations*, kur yra visos Amerikoje tikybos, net tokios, kaip Plymouth Brethren VI, kuri turi visoj Amerikoje tik 88 pasekėjus, visai nemini Geniočio su trimis vyskūpais ir daug kunigų.

Kitos Lietuvių Tikybinės Sektos.

Be vadinamų “neprigulmingųjų”, lietuvių tarpe randasi dar keletas tikybinių sektų. Skaitlingiausia bus evangelikai—liuteronai, kurie turi, rodosi, tris lietuviškas parapijas Amerikoje ir nemažai jų priklauso prie koviečių evangelikų-liuteronų parapijų. Daug žmonių mano, kad šitos tikybos pasekėjai yra daugiaus apsišvietę, pažangūs ir protiniai augščiaus stovį už Rymo katalikus. Bet žinant dalyką, to negalima sakyti. Teisybė, jie neturi tiek daug visokių burtų, kaip Rymo katalikai. Jie neturi “neklaidingo” popiežiaus; jų bažnyčios priklauso parapijoms; jie pėtnyčioj mėšą valgo ir tam panašiai. Bet jų tas didelis įsitikėjimas i bibliją ir prisirišimas prie bažnyčios padaro juos dažnai didesniais tikybos vergais, negu yra Rymo katalikai. Rymo katalikai nesulyginamai greičiaus pamato tikybos bevertę ir nuo jos atsisako, negu liuteronai. Pavyzdžiui, 1912 metais, Collinsville, Ill., daugumą lietuvių sudarē lietuviai liuteronai. Tuo laiku L.S.S. 18-ta kuopa turējo virš 30 narių ir nei vieno iš liuteronų. Ne tiesa būtų sakyti, žinoma, kad nēra iš liuteronų darbininkų eilėse veikėjų. Yra, tik ne daug.

So. Bostone ir priemiestyje randasi pora lietuvių methodistų parapijų. So. Bostone kunigauja B. Kubilius, kuris pirma save tituluodavo pastorium, o jau dabar daktaru. Jis savo biznio vietą vadina žinyčia, suprask, vieta, kur žinojimą skelbia.

Tie, kurie mano, kad methodistų tikyba yra pažangesnė už kitas, nieko apie tą tikybą nežino. Methodistų tikybą įsteigē biblijinis fanatikas John Wesley, 1736 metais. Jau tuo laiku daug tikybų buvo atsisakę nuo vadinamų ragany deginimo, o John Wesley stovėjo už tai, kad ir toliau “raganas” deginti, nes būk tą liepianti daryti Biblija. Šiandien methodistai yra pasidalinę i šešioliką skirtingų sektų. Ir visos jos skelbia tuos pačius prietarus, tą patį fanatizmą, kaip kad ir Rymo katalikų bažnyčia.

Keli metai atgal, Brooklyno “Vienybėj” B. Kubilius rašē “moksliską” straipsnį, girdi, jeigu mes dėkuojame savo draugui už gerą padarymą, tai kodėl neturėtume dėkuoti universaliui tvėrėjui? Suprask, dievi. Kubilius taip kalba ir kitus ragina dėkuoti dėl to, kad jis turi agentūrą tų “dėkavonių” persiuntimui.

Chicagoe randasi ir lietuviškų salaveišių po vardu: *Lietuvių Evangelijos Misiija* (Lithuanian Gospel Mission). Įsteigta ir palaikiama Moodeys Bible Instituto. Vietą turi ant Halsted St.; pačiam lietuvių centre. Bet biznis tai visai prastai eina.

Tie, kurie Biblišką Rojų žada Dar Ant žemės

Iki šioliai kalbėjome apie tikybas, kurios savo ištikimiems vergams žada “gerus laikus,” kada jau jie bus po žeme pakasti. Bet yra tikybų, kurios savo pasekėjams “užtikrina” nemirtingumą ir žada dangų įtaisyti čia ant žemės. Jų yra ir lietuvių tarpe. Vieni jų vadinasi “Biblijos Studentais”, kitaip žinoma po vardu “Russelistai”. Šitie “studentai” žada savo pasekėjams nemirtingumą, kitaip sakant—amžiną gyvenimą. Jie savo apgaudinėjimais niekuomu nesiskiria nuo kitų tikybų. Ir jie nuo savo pasekėjų reikalauja ištikimybės, nuolankumo: nestreikuok, nekovok, pilnai tikėk ir pildyk tą, ką Biblijos Studentai sako, tai kaip Kristus ateis ant žemės ir įtaisyis dangų, tai tave paskirs po dešinei ir gyvensi amžinai. Ar tai dar reikia didesnio humbugo, kaip šitas?

Tūli mano, kad tai nauja tikyba, o iš tiesų tai ne. Biblijos Studentų įsteigėjas buvo pastorius Charles T. Russell, pabaigoj 19-to šimtmečio. Bet ta ideja “Kristaus atėjimo” yra taip sena, kaip ir protestonų religija. Da pabaigoj 16-to šimt-

mečio Vokietijoj tarpe protestonų ta ideja buvo taip prasiplatinusi, kad daug jų keliavo net į Jeruzolimą, idant Kristų pasitikti. Biblijos Studentai 1925 metais pilnai tvirtino, kad Kristus ateis ir "milijonai dabar gyvenančių nemirs." Bet praėjo 1925 m. ir Kristus neatėjo.

Tai vėl biblijistai paskelbė, kad rugsėjo mėnesį 1936 metais Kristus tikrai čia būsiąs. Ir vėl atėjo ir praėjo rugsėjis, o to Kristaus kaip nebuvo, taip ir nėra. Paklausiau vieno iš tų "studentų": "Tai kur jūs tas Kristus, kad vis neateina?" Atsakymas buvo, būk įvykus maža klaida skaitlinėse. Bet vis viena jis ateisiąs.

Zion City, Ill., valdo fanatikas pavarde Voliva, kuris paskelbė savo pasekėjams, kad spalį 21 d., 1935 metais, tikrai bus svieto pabaiga. O pats Voliva 4 d. spalį prisipirko anglių visai žiemai. Nemažai buvo ir eilinių "studentų", kurie 1925 metais paliko darbus, išdalino rakandus ir laukė Kristaus atėjimo. Vienas Clevelande, Ohio, viską išdalino, o pats su šeimyna nuėjo ant aukšto kalno laukti Kristaus. Kada visi išalko ir vaikai gvoiltu pradėjo šaukti valgyti, tai vėl grįžo į miestą. Aišku, kad į kalnus nėjo Biblijos Studentų vadai Ruthenfordas ir kiti.

Taigi, nedaro skirtumo, kokių vardu tikyba nesivadintų, o jos mieris tas pats: Tu, darbininke, tikėk, nežinok, būk visiems nuolaidus, keliais klupčiuok, nesipriešink, prašyk, maldausk, kančias noriai kentėk, nešk kantriai tą sunkų jungą, tartum tas ariamas jautis, o už tą visą tau tikyba prižada štai ką: kaip tu numirsi, būsi negyvas ir pakastas po žeme, tai tada aplaikysi tikybos žadamus "good time".

Darbininkų geresnė ateitis yra ne pasakiškam Kristuje, ne tikyboje, ne maldose, bet žinojime, organizacijoj ir vienybėje!

Komunizmas ir Fašizmas

(Tąsa iš 19-to puslapio)

dien nebeprisklaido nuo gaivališkų gamtinių jėgų. Pav., visai silpnas, visai prastos sveikatos turčius, ačiu gerom gyvenimo sąlygom, puikiai priežiūrai ir mokslo pagelbai, gyvena ilgai, tuo tarpu galingo subudavojimo, sunkaus darbo darbininkas sulūžta greitai po sunkia darbo našta. Tą mato visi, tą visi puikiai žino.

Komunistai griežtai atmeta šitą fašistų skelbiamą žmogų žmogaus ėdimo filosofiją. Jie skelbia visų žmonių meilę ir lygybę. Jie

sako, kad kiekvienas žmogus, atėjęs ant svieto gyventi, turi lygią teisę gyventi tokiose geros sąlygose, kokios tiktai galimos tame žmonijos išsivystymo laipsnyje. Viens vietos užtenka ant žemės kamuolio. Nereikia karų, nereikia pjovynių.

Tai tik keli pavyzdžiai, kaip griežtai komunizmas skiriasi nuo fašizmo, kaip nesutaikomi tie du judėjimai nei praktikoje, nei teorijoje. Tų skirtumų litanija toli gražu neišsemta. Ja būtų galima užpildyti kelis toms knygu. Bet užteks ir tiek, kad parodžius, kaip naivūs ir kaip apgavingi yra krykštavimai apie komunizmo ir fašizmo panašumus, vienodumus.

Komunizmas ir fašizmas šiandien ne tik necelijs į vieną sintezę, ne tik neauga į vieną sistemą, kaip teorijoj ir filozofijoj, taip praktikoje, bet vienas su kitu veda mirtiną kovą. Tą matome kiekvienoje šalyje atskirai ir visam pasaulyje abelnai. Komunizmui lemta laimėti, nes jo laimėjime glūdi naujas ir laimingas žmogaus gyvenimas.

Ispanų Liaudies Fronto Himnas

Muzika M. G. Ramos.

Mes žygiuojam, žygiuojam į karą,
Susibūrę į Frontą Liaudies:
Vardas Lenino ūpą sudaro,
Saulė Lenino mūsų kelius nušvies!

Mes išgrįšim kalėjimų sieną,
Kur fašistai kankina draugus,—
Ir visi eisim mūsų išvieno:
Ugnį visas dangus!
Ir išauš pergalinga mums diena,—
Bus atsilsys brangus!

Nuo kalnų iki pat okeano
Debesiais padūmavo šalis.
Su šautuvais pirmyn, partizanai:
Mūsų laukia garbinga ateitis!
Nepaliksime fašisto nė vieno,—
Mūsų tikslas, kaip plienas, stangus,—
Visu frontu kariuonam, kaip siena:
Ugnį visas dangus!
Ir išauš pergalinga mums diena,—
Bus atsilsys brangus!

Pagal P. Galeotę
Jonas Kaškaitis.

• ANGLIES GADYNĖ •

Kas ir Kaip Sena Ji Yra

ANGLIES gadynė—tai ne žmogaus gadynė; tai ne ši gadynė, kuomet žmogus anglį taip plačiai naudoja. Tai gadynė žilos senovės, kuomet anglis buvo tik formuojama-kloduojama var-tonei žmogaus, kurio pasirodymas ant žemės paviršiaus gamtos plane buvo numatytas dar labai labai toli. Kai gamta krovė žemės sluogsnuose žmogui turtus, kurių vienu yra anglis, tai tuomet ji turėjo gerokai išvysčiusi tik vandeninę gyvūniją. Ant sausžemio ji eksperimentavo dar tik su labai žemos rūšies gyviais—su invertebrais*) ir amfibijomis**).

Toji anglies gadynė, geologų apskaičiavimu, buvo apie 250,000,000 metų atgal.

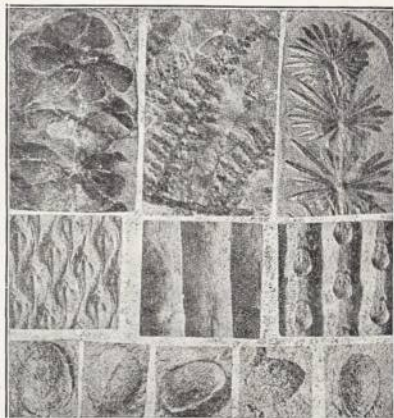
Taip, drauge skaitytojai, senutė yra ši mūsų žemelė metų skaičiumi; bet ji dar jaunutė savo planetiniu amžium, tik pasiekusi savo pražydėjimo, savo tvarinių tobulumo (anaipol negalutinio). Tik tokiu, žmogui neįsivaizduojamu savo amžiaus ilgiu ji galėjo susilaukti tokio gyvio, kaip žmogus, ir sukrauti jam tokį turtą, kaip anglis, ir užžerti jį šimtų ir tūkstančių pėdų storio eile kitų sluoksnių.

Paprastas žmogus domisi anglim tik tiek, kiek ji reikalinga jam kaip kūras. Bet geologam ir paleobotanikam***) anglis yra dalimi žemės istorijos knygos, pluoštu lakštų, kurie pasakoja apie jos praeitį ir jos paviršiaus tuolaikinę išvaizdą. Kaip aiškiai, kaip daug anglies sluoksniai jiems apie tai pasako...

Anglis, kiek žinoma, žmogaus pradėta vartoti XIII amžiu, Anglijoje. Kokią rolę ji sulaužė žmonijos gyvenime, pažangoj, ypatingai industrijoje ir transportacijoje, užtenka savęs paklausti: kas atsitiktų, jei kokių stebuklų anglis nuo žmonių būtų atimta? Sustotų traukiniai, laivai, fabrikai; užgestų-užšaltų miestai. Didžiausia katastrofa ištiktų civilizuotą pasaulį! Be anglies nei industrija, nei transportacija, nei žmonių patogumas nebūtų galėjęs pasiekti dabartinio laipsnio. Rupiu apskaičiavimu, pasaulis kas metai sunaudoja anglies po apie pusantro biliono tonų.

Kaip Anglis Sukloduota

Bene daugiausia anglies sluoksnių randama Škotijoje, apie Edinburgą. Kaikur ten randama net iki šimto sluoksnių. Vieni jų yra apystori, kiti gi tiek plonučiai, kad anglies ėmimas iš jų nėra galimas. Kaip visur kitur, taip ir ten anglies sluoksniai yra įterpti tarp molio ir smėlio uolų. Ta karboniferinė strata (pasikartojanti klotai smėlio akmenų, anglies, ir molio akmenų) siekia iki 6,000 pėdų gylio. Akmeniniuose sluoks-

Paveikslas viršuj: suakmenėjusios medžių ir paparčių šakos. Viduryje: suakmenėjęs medžių guoliai smėlinio akmenų sluogsnėje.

Apčioj: suakmenėjusios papartinių augalų sėklos. Visos šios liekanos iškasta iš Mazon Creek, Ill., sri-ties. (Paveikslėliai imta iš Field Museum, Chicago.)

niuose randama daug žuvų liekanų. Tas aiškiau, negu kiti daviniai, rodo, kad ta vieta yra pasikartojančiai buvus jūrų dugnu; kad ji buvo nuslūgus povandenin tiek kartų, kiek randama sluoksnių.

—Ar tai anglis pasidarė jūros dugne?—gal kas paklaus. Ne. Ji pasidarė ant žemės paviršiaus. Tik tam paviršiui nuslūgus ir jį apšėmus jūrai, vandens veikmė sunešė-sueiliavo ant anglies trupinamų krantų medžiagos sluoksni—smėlio ar molio.

*)Invertebrai—benugarkauliai gyvūnėliai.

**)Amfibija—pusvandeniniai gyviai, turinti dvejojų aparatą kvėpavimui—plaučius del sausžemio ir žuvies žiaunis del vandens.

***Paleobotanikai—senų gadylių augalų tyrinėtojai.

Nors yra žinoma anglies sluoksnių iki 50 pėdų storio, bet tai retenybė. Paprastai, anglies sluoksniai yra toki, kad juos kasant žmogus gali stačias vaikščioti, kaipur augštokai siekia virš galvos; bet daugelis dirbamų sluoksnių, ypatinai škotijoje, yra tik tokio storio, kad kasėjai turi dirbt klupsti.

Iš Ko ir Kaip Anglis Pasidarė

Dauguma šio žurnalo skaitytojų esame augę Lietuvoje. Ten daugeliui mūsų buvo žinomi durpynai. Bile kaimietį nesunku įtikinti, kad durpės yra pasidariusios iš augmenų balosė-pelkėse. Ir, rodos, niekas durpių kasėjų neargumentuoja kitaip. Durpės—tai vėlesnės gadinės "nedakepti" anglis. Kaip jos pasidarė iš pelkės augančių žolių, tai rodo dar tebebildomi augalų pūvenomis pelkynai. Tankiai atsitinka taip, kad piemenukas, bejieskodamas nuklydusios karvės ar bepaukščiadamas, užena ant tokios vietos, kuria einant jos paviršius liūliuoja kaip ant risorų. Kaipur, žiūrėk, velėna dar labiau supasi, linksta ir... trūksta—ir piemenukas nugrimsta iki kelių, o kartais iki juostos. Ilgainiui tokie liūlynai žolių pūvenomis prisipildo iki kieto dugno, vanduo tampa ištumtas bei netenka vietos susirinkti ir nuteka kitur. Per ilgą laiką tos pūvenos sukietai iki durpinio stovio.

Kas mūsų gadinėse vyksta maža skala, tas anglies gadinėse, šimtai milijonų metų atgal, vyko plačia skala ir labai sparčiai.

Anglies klotuose randamos suanglėjusios ir tarpangliniuose akmens sluoksniuose suakmenėjusios augmenų dalys bei tų parvirtusių augmenų guoliai suakmenėjusio smėlio sluoksniuose—rodo, kad tos gadinės augmenys buvo milžiniško dydžio ir jos augo labai sparčiai. Gi tokie augmenys taip sparčiai tarpt galėjo tik daug palankiam klimatui negu mūsų šie.

Paleobotanikai sako, kad tos gadinės klimatas buvo labai šiltas, drėgnas ir pastovus. Lietaus buvo labai daug. Žiemos tada tose vietose visai nebuvo. Karbono (angliadario), kuris yra reikalingas augmenų tarpimui ir kurį jie savo lapais iš oro godžiai čiulpija, tuomet atmosferoje buvo daug daugiau negu dabar. (Taigi didelė dalis atmosferos karbono tuo būdu buvo sukuopta į anglies klotus.) Pelkynai buvo labai dideli, kaip dabar randamos anglies sritys. Tuose pelkynuose augusieji paprčiai ir samaniai augalai buvo lyg dabartiniai medžiai. Tuolaikiniai medžiai taipgi augo labai sparčiai; bet jie nebuvo toki kieti, kaip mūsų šie; jie buvo daugiausiai cilindriniai, o jų vidus prisipildęs minkšta medžiaga. Ir taip ta vegetacija augo, griuvo, puvo

ir tais puvesiais vis pildė ir pildė pelkynus. Tose klonyse susidarė šimtų ir tūkstančių pėdų storio puvesių sluoksniai.

Ant kiek tie raistai savo "lavonais" kopo augstyn, tai dar labiau pačios klonys, žemės lukštų raukšlėjantis, slūgo žemyn iki per žemesnes vietas ar upių ištakas apsėmė jas jūrų vandenys. Gi jūrų bangos, kaip ir dabar, daužė, tirpino, plovė akmeninius krantus ir nešė jų daleles į gilumą. Rupesnės dalelės grimzdo tuoj prie krantų, kaip dabar byčių smėlis, o smulkesnės dalelės—lengvą dumblą—bangos nešė tolyn ir jis nusėdo ant dugno tik gilumoj, kur vanduo tykėsnis. Ir šitaip vanduo ant buvusių raistų puvesių suklajo smėlio bei molio sluoksnius.

Po milijonų metų tas jūros dugnas vėl iškilo ir ant tos vietos vėl žėlė ir bujojo raistai ir vėl sudarė storą sluoksnį puvesių. Ir taip žemės paviršiaus slūgimas ir kilimas kartojosi.

Šitaip sueiliuoti sluoksniai nuo spaudimo ir cheminės veikmės sukietai—suakmenėjo.

Kodel Tada Nebuvo Žiemos

Ne visur žiema yra ir dabar. Ir ne visur ji yra tuo pačiu laiku. Ekvatoriniame ruože jos visai nėra; o ant polių ji amžina. Ant šiaurinio puskamulio žiema būna gruodžio, sausio ir vasario mėnesiuose, o ant pietinio—kuomet pas mus vidurvasaris. Anglies sluoksnių randama net tokiose dabar šaltose vietose, kaip Alaskos. Bet kad žiemos nebuvo tose vietose, kur formavosi anglis, tai todėl, kad žemės poliai galėjo būti pakrypę kitosna pozicijose: visas tas žemės ruožtas galėjo būti nukrypęs į saulę taip, kad jis nuolatos buvo po jos spindulių statkrite linija, kaip dabartinis tropiškas ruožtas.

Atvaizduoja Anglies Gadinės Girias

Paleobotanikai nesitenkina tuo, kad sužinota, iš ko ir kaip pasidarė anglis. Remiantis įvairiomis iškaskenomis, jie bando atvaizduoti tos gadinės raistus. 1847 m. Viennoj tapo išleista piešiniai tūlo Unger'o. 50 metų vėliau tūla Berlyno geologinė įstaiga išleido eilę piešinių paleobotaniko Potonio'o. Dabar Chicagos Marshal Field Muzėjų, su pagalba Chicagos Universiteto profesorius Noe, dirbtiniais medžiais ir kitokiais augalais akį traukiančiai atvaizduota anglies gadinės giria. Tas vaizdas yra paremtas daugiausiai Mazon Creek, Ill., žemės sluoksniuose randamomis tos gadinės augalų liekanomis, iškaskenomis. Smėlio akmens sluoksniuose randami suakmenėję medžių liemenys bei jų įspaudimai—guoliai tankiai yra taip aiškūs, su visomis žievės smulkmenomis, lyg kad jie būtų visai švieži.

Suanglėje bei suakmenėje medžių ir paparčių lapai, rodos, kalbėta kalba apie tą žilą praeitį. Suakmenėjusios tos gdynės milžinų paparčių sėklos (tokie, mat, tada augo)—aiškutėlės. Taip pat aiškios liekanos randama ir gyvūnijos—vabzdžių ir pusvandeninių šliaužų. Tai ot mokslininkai tų visų iškasenų pavidalu ir atvaizduoja anglies gdynės girias. Ir todėl apie tų vaizdų tikrumą mažai arba visai netenka abejot.

Dalis vaizdo Chicagos Field Muzėjų, parodančio, kaip galėjo atrodyti anglies gdynės girios.

Nutrūkę Sluoksniai

Būna mainose tokių atsitikimų, kad anglies sluoksniš ūmai nutrūksta—pasibaigia, atsiduria į sieną akmens. Tokiam atvejy sluoksnių žinovai kerta akmenį augštin ar žemyn ir atranda tą patį anglies sluoksnį.

Kaip tokis nutrūkimas pasidarė? Tai žemės drebjimo pasekmė. Laike jos konvulsijų ištisa eilė sluoksnių tampa pertraukta ir iškelta virš viens kito.

Kam Skirta Anglis ir Kiti Gamtos Turtai

Kaip gamta sueiliavo ir užžėrė storais kitais sluoksniais anglies kodus, panašiai ji sukrovė ir kitokių turtų rezervus: naturalio geso, aliejaus, mineralų, metalų. Rodos, gamta, planuodama savo pradinę, gremėzdišką, eksperimentinę gyvūniją kada nors apvainikuot tokia tobulyste, kaip žmogus, tiksliai išanksto rengė jam ir kraityje savo turtų. Rodos, ji planingai užžėrė juos kitais sluoksniais, kad jie ne vien nesugestų, kad jų nei vanduo neišplautų, nei vėjai neišnešiotų, nei žaibai neuždegtų, bet kad taipgi jie neužimtų vietos ant žemės paviršiaus, kuri bus reikalinga planuojamos žmonių veislės ūkiam, gamyklom, sodam, žaislavietėm, parkam. O kai jiems reikės anglies, aliejaus, mineralų, metalų, tai jie galės prakirst-pragręžt žemę ir pasiimt jų kiek reikalinga.

Ir kuomet gamtos laboratorija iš gyvūnijos ir augmenijos pagamino aliejaus šulinius, tai neužrašė ant jų, kad ji sutversianti tokį Rockefellerį, kuriam tie šuliniai priklausys, o kiti žmonės galės jais naudotis tik tiek, kiek jis jiems leis. Kuomet ji sukuopė metalų kodus, tai taipgi neuždėjo ant jų žymės, kad jie skiriami ateisiančiam ant svieto kokiame Schwabui, be kurio leidimo kiti žmonės jais naudotis negalės. Neigi gamta patvarė, kad anglies aruodai priklausys grupei paskirtųjų. Visus tuos turtais gamta sukrovė visai žmonių veislei—ir visi jie turi lygias teises prie jų.

Bet tu, drauge, skaitytojai, skaudžiai kenti nedateklių tų turtų. Žiemą tavo šeimą piktai gnaibo šaltis. Pečiui reikia anglies. Bet ji tau neįperkama. Pildamas anglį į pečių tu mieruoji ją žiupsneliais. Taupai, kuomet nereikėtų taupyti, kadangi žemėje anglies yra pakankamai. Ir net anglies srityse gyvenanti žmonės jos stokuoja. Bando eit prisikast, bet jas valdantieji parazitai veja juos šalin, areštuoja, baudžia. Ir biedna minia kenčia nedateklių būdama ant pilno aruodo!

Gamta davė visiems gyviam kovos teisę; dar daugiau—nustatė kovą kaip sąlygą gyvenimui. Ir žūsta tie, kurie tinkamai ta teise ir kovai duota jėga nesinaudoja, kurie prie tos sąlygos nesitaiko.

Nebūk, drauge, tuo nerangiuoju, save nusmerkiančiuoju pražūčiai. Kovok pats ir telk kitus tai kovai—kovai už lygias teises visiems gamtos turtais naudotis.

Gi visiems lygias teises prie gamtos ir visų kitų turtų užtikrina tik komunistinė tvarka!

ČARLIE ČAPLIN

EFIM ZOZULIA

Čaplino Judžių Charakteristika

KAIP žmonės juokiasi žiūrėdami į Čaplino judžius?

Tai būna tankiai ne paprastas juokas. Tai augščiausio laipsnio juokas. Paryžiu mažam teatrėlyj šalia manęs sėdėjo senukas. Jis verkė iš juoko. Jam pritrūko kvapo. Jo krūtinė drebėjo, nelyginant nuo prismaugimo. Vėjo muskulai, rodos, niekuomet nesugrįš į savo normalę padėtį. Iš jo burnos veržėsi garsai, jau beveik

Jinai turėjo unaringą, aiškų veidą. Jinai turėjo perstatyti neprieinamą svietišką puikybę ir palinkimą prie brangių parėdų. Tą veido išraišką jinai nešiojo ir liuosu nuo darbo laiku.

Bet, žiūrėdama į Čaplino vaidinimą, jinai tuojaus persimainė: jos veiduose apsieiškė koks tai senai pamirštas šimto nuošimčių vaikiškumas, gyvumas. Jinai nustojo savo dirbtinos išvaizdos. Jinai kvatojo užversdama galvą. Ji taipgi pritrūkdavo kvapo ir ji gaudė savo burną orą prispausdama prie krūtinės rankas.

Taip kvatoja milijonai. Bet kokio tai charakterio yra tas juokas?

Ne kartą prisiėjo matyti, kaip juokiasi žmonės. pavyzdžiui, kumštynių parengimuose. Negali būt šlykštesnio juoko, išsaukto tuomi, kad vienas kumštinkininkas pavykusiai kirtu kitam į žandą. Nuo smarkaus kirčio į jausmingiausią kūno dalį—į žandą—žmogus netenka sąmonės ir jis puola ant žemės arba apsvaigęs strapinėja be tvarkos; ir yra tam tikra rūšis žmonių, kurie, matydami tai, kvatoja, rankomis ploja ir švilpia apimti gyvuliško, laukinio džiaugsmo.

Nieko bendro su tokiu juoku Čaplino vaidinimu išsauktas juokas neturi. Čaplinas pas žmogų išsaukia švarų, puikų juoką, augštą juoką, maksimalį išvystymą tos padėties, kuri atskiria žmogų nuo visų, be išimties, gyvų sutvėrimų ant žemės.

Bet ar tik juoką Čaplinas išsaukia? Ne. Tokia pat jėga jisai išsaukia nusiminimą, liūdėsį ir gailėsį. Tie milijonai, kurie iki uždusimui kvatoja, alpsta savo sėdynėse ir krėsluose—mažuose prastuose kinematografuose ir puikiuose teatruose—ir apsvaigę nuo juoko atvirai verkia.

Kokia gi jėga randasi tame neaugšto ūgio žmoguje su visiems priprastu scenišku apsimaskavimu?

Na, žinoma, jis yra labai talentingas. Tas visiems aišku. Apie Čapliną galima pasakyti, jog jis yra genijus. Bet argi mažai yra talentingų artistų? Ir ar gi mažai buvo pavyzdžių genialio vaidinimo teatre ir jauname mene—judžiuose?

Bet apie Čapliną štai jau keliolika metų žmonės nenustoja kalbėti. To negalima išaiškinti vien tik judžių populiarumu. Daug buvo artistų, įgijusių pasaulinį pagarsėjimą, bet Čaplinas kaip tai stovi atsikrai, išlaukiję konkurencijos.

ČARLIE ČAPLIN

nežmoniškai. Tai buvo be tvarkos riktelėjimai, kukčiojimai, koks tai paskutinis aikčiojimas—maldavimas, idant sulaikyti nesvietišką susijaudinimo laipsnį.

Berlyne aš tėjiau, kaip, žiūrėdama į Čapliną, kvatojo mergina. Jinai dirbo krautuvėje, kaip modelis. Gražiai nauagus, jinai vaikštinėjo krautuvės platformoj priešais pirkėjus, aprėdyta madingais drabužiais su iškaba ant krūtinės ar ant nugaros, kur buvo užrašyta drabužio kaina.

2.

Čarlie Čaplino vaidinimas—ir ne tik tai vaidinimas—jo režisierystė, jo minties išraiška, jo vaidų sumanymai atsižymi savo giliu idealumu, nepaprastu švarumu ir tuo augštu moraliu palinkimu, kokiais pasižymėjo didieji rašytojai, garsieji satyrikai, dainai, didieji rusų literatūros klasikai—Gogol'is, Tolstojus. Sakoma, jog Čaplinas dainai yra išeivis iš Rusijos. Sunku pasakyti, ar tas turi kiek tiesos ar ne, bet gili ir puiki įtaka geriausių pavyzdžių rusų literatūros žymų vaidmenį vaidina Čaplino kūrinuose.

Tik tai paviršutinis žiūrovas gali matyti Čaplino asmenyje vien tik komiką, juokdarį, linksminoja, karikatūristą. Jo humoras yra tragiškas pačiuose pamatuose. Jo negirdėtas talentas niekuomet netarnavo ir netarnauja paprastam reikalui tuščio pasilinksminimo. Čaplino vaidinimas—tai begalinis grandinis dramatiinių įvykių, visuomet turiningų, visuomet socialių minčių pripildytų ir su ideale kryptimi.

Ką Perstato Čaplinas?

Visuose be išimties savo veikaluose ir tokiuose šedevruose kaip “Gold Rush” (“Lenktynės del Aukso”), “The Kid” (“Vaikutis”) ir daugybėje trumpų filmų, nepaisant jų įvairumo, Čaplinas perstato vieną žmogų, vieną herojų. Tai mažas, užmirštas didelių kapitalistinių miestų žmogus, kuris nori gyventi, kaip gyvena “garbingi”, turtingi, gerai apsirūdę buržuazinės visuomenės žmonės, bet kuriam tas nepavyksta. Nepavyksta. Jis nori būt tokiu, kaip ir visi. Jis nori būt mandagus ir malonus. Jis nešioja kietą skrybėlaitę—tą galvos parėdą su kapitalistiniu ženklyvumu. Jis nešiojasi lazdele—tai ženklas saugumo ir iki tūlo laipsnio palaimos. Jis apsilvėkęs žiponu, panašiu į smokingą. Jis kas minutą pasitaiso savo kalnierių ir kaktaraistį. Jis nuolat rūpinasi, kad jo žiponas būtų užsegtas. Tiesa, jis nesvajoja apie tai, kad išrodytį didelį poną, bet jis deda visas pastangas, kad visgi atrodytų taip, kaip kad “švarioji publika” atrodo.

Bet kaip jam tas nevyksta! Jis nori vaikštinėti nepaprasta mitria eiseną, bet jis suklumpa beveik ant kiekvieno žingsnio. Kalnierių prisieina taisyti gana tankiai. Kietoji skrybėlaitė netvirtai laikosi ant jo galvos. Jo neaukus žvilgsnis tankiai paženklina tą, kaip be galo sunku mažam žmogui atrodyt bent iš paviršiaus į turtingą buržują.

Bet jis nepaprastai rūpestingas savo pasitenkimuose. Jis optimistiškas. Jis ne vien nenusimena nuo nepasisekimų, bet jis pasistengia jų ne-

patęmyti. Savo nepasisekimus jis rokuoja pripuolamais. Kada jis, paprastai, suklumpa, jis apsidairo, patraukia pečiais, nustebusiai pažiūri užpakalinį lygią vietą, ant kurios jis užkliuvo. Jis patraukia pečiais. Kaip tai tas galėjo atsitikti?! Ir, užtrukęs ne daugiau kaip sekundą, jis vėl tęsia savo kelionę ta pačia mitria eiseną, mosikuodamas lazdele. Taip lygiai jis elgiasi visuose atsitikimuose ir nuolatiniuose savo nelaimėse.

Tai vienas iš svarbiausių Čaplino būdų nepaprasto mokėjimo juokytis: jis nepriima nepasisekimo ir nenusimena nuo to, kad jie taip tragiškai kartojasi jo kelionėje. Kiekvienas žmogus, kuomet jį patinka nelaimė, iki tam tikro laipsnio nusimena, nupuola ūpe, sulaiko nuo tolimesnio pasibrėžimo, peržiūri juos, nuliūsta ir t.t.

Viskas tas Čaplinui yra svetima. Jis nori gyventi. Jis pilnas energijos. Mažame žmoguje, kurį perstato Čaplinas, — neišikovotas gyvenimo jėgos kapitalas, nemirtinas noras gyventi.

Judyje “Gold Rush” atvaizduotas badas nesvietiskam laipsnyje. Valgyt visai nėra kas. Bet Čaplinas nenusimena. Jis pamatė aikštėje mešką ir su nepaprastu skubumu pastatė ant stalo druską, padėjo pašluostes... Kuomet gi paaiškėjo, jog valgyt vistik nėra kas,—tai su kokių skanumų jis valgo išvirtus čeverkykus, o paraiščius jis valgo taip, kaip žmonės valgo gerus makaronus.

Jis nori draugaut su gražiomis merginomis, taip lygiai, kaip tai daro kiti jauni žmonės. Štai viename šokių vakare jam puolė į akį mergina, kuri šoko su kitu vaikinu. Jam mažai bėdos tame, kad prisiejo daug sykių suklupt, susirazgytį ir kokias tai virves, parpult po kitų kojomis, parstunt keletą porų šokių ir t.t. Jis nesupranta, jis nenori suprast nepasisekimų. Jame kunkuliuoja karštis, švelnumas, norėjimas gyventi net ir tame pasaulyje, kuris yra pilnas tokios daugybės nesmagumų, kliūčių, keršto, piktės ir begalinių intrigu.

Čaplinas išreiškia savyje maksimumą karšto jausmo ir pasitenkinimo gyvenimu. Jis nori romantizuot pačias liūdniausias, pačias šlykščiausias gyvenimo aplinkybes. Bet jis vis labiau ir labiau persitikrina, kad jų romantizuot negalima. Jis svajoja apie “laimingą gyvenimą”—kas visai priešinga visoms aplinkybėms.

Jo paprasta išvaizda su pusiau atvira burna ir nusteibintomis akimis tankiai klausia žiūrėtojo: kas čia atsitiko? Ir jis charakteringai patraukia pečiais.

3.

Kuom skiriasi Čaplinas, kaipo tipas kapitalistinės visuomenės užmiršto mažo žmogaus, nuo daugelio tokių pat, kaip jis pats?

Kame, taip sakant, Čaplino problema?

Daugelis, būdami mažais šriubeliais milžiniškos ir negailestingos kapitalistinės mašinos, šiaip taip gyvena. Jie nori gražiai pasirūdyti. Tai būna sunku, negalima, tam reikalingi dideli pinigai. O pinigų nėra. Kapitalistinė produkcijos sistema tą permato ir neturtingiems pagamina surrogatus: jeigu neturi pinigų dėl gerų čėverykų, tai gali pirkti čėverykus, kurie atrodo į madingus, bet kaštuoja pigiau. Tokiu pat būdu galima gaut kaklaraištį, lazduką ir kitus daiktus, reikalingus džentelmonui, kad ir ne pirmos rūšies, tai antros, trečios, dešimos... Daugelis desėtkų ir šimtų tūkstančių pasitenkina tokiu beždionišku pamėgdžiojimu nepasiekiamų pavyzdžių. Taip jie ir gyvena ir vaikštinėja su savo panelėmis priemiesčių gatvėmis, mosikuodami lazdučiais ir nuduoda esant džentelmonais pigiose kafėjose prie stiklo prasto alaus.

Bet Čaplinas negali taip gyventi. Negali. Kas jam kenkia?

Jam kenkia jo atviri jausmai. Dideli ir tikri jausmai. Čarlis Čaplin—gyvas, pilnavertis, nesugadintas žmogus. Taip, Čarlis Čaplin, tas linksmas nelaiminguolis,—tyras, karštai ir giliai jaučiantis žmogus.

Kaip myli Čaplinas? Štai scena iš "Gold Rush." Į jo lušnelę, esančią ant pakriaušės krašto, po ilgo laukimo, pagaliau, ateina jo mylimoji. Kaip jis ją pasitinka?

Iš džiaugsmo, pagautas stiprių jausmų, jis pasišokėjęs pasigriebia už lubų balkio ir supasi. Paskui jis šokinėja, bėgioja aplink stalą, peršoka per jį, pagriebia paduškaitę ir taip ją suspaudžia, kad jinai perplyšta, išlanko plunksnos, jis įpuola į kokią tai klijaną vandenį, plunksnos prilimpa prie jo drabužių ir veido,—štai kaip apsiereiskia pas jį "pasiutęs" džiaugsmas. Štai kaip jaučia Čaplinas!

Pusiaujausmių jisai nežino. Pusiaukarščiavimas jam nesuprantamas, kaip lygiai nesuprantama jam pusiau-ramus atsinešimas linkui gyvenimo.

Ne, jis gyvenimą priima karštai ir maloniai, jis nepavargsta. Jis nori žinot, matyt ir girdėt, jaust ir įkvėpt ir save visą džiaugsmą ir grožybę stebėtino, šviesaus gyvenimo.

Nors tai yra sunku. Lai tūkstančiai prietikių vienas už kitą blogesnių ir juokingesnių seka jo gyvenimo kelią,—jis atlaiko visus sunkumus, nepasisekimus, prieštaračius ir visokius kitokius

nesusipratimus, bet jis nori gyventi, kadangi jo gyvybės energijos sandėlis neišsemiamas,—kitai jis nebūtų mylimas milijonų, t. y. liaudies masių.

4.

Toks yra Čaplinas visuose savo judėjimuose. Malonus, jausmingas, gyvenimą mylintis, tyras ir nuolatinis nelaiminguolis. Jis nori gyventi, kaip paprastai sako—žmoniškai, bet negali. Jam tas nepavyksta. O nepavyksta dėlto, kad jis nemoka nieko daryti iki pusei, iki ketvirtadaliui, iki kokio nors dalelei, ir dėlto kad šiame sviete gyvuoja žiauri prievarta, nemelaširdingas išnaudojimas ir nesvietiškas žmogaus paniekinimas.

Vaidas iš judžio "Modern Times".

Jis smarkiai protestuoja. Čaplino protestas pasireiškia kiekviename jo pasijudime, kiekviename jo žvilgtelėjime. Juokas, kurį jis iššaukia, didžiulioje atsitikimų yra iki tokiame laipsniui satyriškas, jog iškarto tai nepajunti, taip lygiai, kaip žmogus iškarto nepajunta skausmo, kuomet būna jam užduotas didelis smūgis.

Tuo tarpu gi visą eilę asmenų yra apsiereiskimų Čaplinas išjuokė iki galui. Kas yra žiauras, priklaus ir bjauras, tapo pasmerktas. Gvolutininkai, išnaudotojai tapo numaskuoti ir prikalti prie didžiausio gėdos stulpo. Daugelis prikliaus ir bjauras, kas kenkia žmogui gyventi, tapo atmes-ta galinga satyros banga ir negailestingu juoku.

Bet ne visados su vienodu aiškumu yra atvaizduojama Čaplino judžiai. Tankiai jo mintis sukasi kūrinio rate, taip kaip Gogol'io mintis, kaip Swifto mintis, kaip daugelio kitų pasaulinių satyrų mintis, kurie iki padugnį nenkentė ir išjuokė baisųjį priespaudos pasaulį, išjuokė ir musė

negaleistingu satyros bizūnu, bet nevisuomet būdavo nurodomi būdai išrišimui tų skaudžių klausimų.

5.

Pastarasis Čaplino judis “Modern Times” (“Naujieji Laikai”), išsaukęs karštų ginčų pasaulinėje spaudoje, su nepaprastu aiškumu tęsia tas pačias tendencijas, kurios vienokių ar kitoki būdu eina visas didžiojo satyriko filmas.

Naujame judyje Čaplinas dar nuosekliau ir giliau išdėsto savo tikslus. Jo tikslingumas čionai pasiekė dar didesnės augtumos. Jis visame kame pašventė save šiai filmai. Jis suplanavo scenerijas, jis sutaisė veikimą, parašė muziką ir, žinoma, jis atlieka svarbiausią rolę. Niekam jis nenorėjo pasitikėt nė vienam metru šio judžio. Kodel?

Iš pat pradžių jau matyt, jog šis judis jam ypač yra brangus. Visą savo skausmą jis įdėjo į jį. Dabar jau negali būt jokių abejonių kas dėl tikrųjų Čaplino simpatijų, kas dėl tikrųjų jo palinkimų. Drąsiai negu bile kur nors kitur, jis savo kūrinių sujungia su klausimais darbo, išnaudojimo, bedarbės, negaleistingumo, žiaurumo ir paikumo pūvančio kapitalizmo. Taip, pūvančio, nes Čaplino išjuokimas kapitalistinio išnaudojimo pasižymi augščiausiu aštrumu ir tikslingumu.

“Modern Times” judis priklauso prie geriausių Čaplino paveikslų, kaip kad “Gold Rush” ir “The Kid.” Jame net yra tikslų pakartojimų ir tas visai nesugadina paveikslo, o priešingai—žiūrėtojiui pagelbsti giliau persitiktinti ir suprast geriausias mintis ir jausmus genialio artisto. Pavyzdžiui, medinis namelis iš “Gold Rush” yra panaudotas judyje “Modern Times”—tasai “rojus ant žemės”, kaip pavadina tą namą mylima, jaunutė sankleivė nenulistančio Čaplino. Pagaliau, jo atsinešimas link jos (sirtos mergaitės), pagal mandagumą, rūpestingumą ir malonumą primena Čaplino atsinešimą link vaiko kitame judyje (“The Kid”). Nėra jokios abejonės, jog Čaplino malonumas, jo patraukimas ir pasitikėjimas, jo neišsamišamas optimizmas surištas su tais, kas išnaudojamas, kas nuskriaustas ir prispaustas klasinio neteisningumo. Šiame judyje jis labiau, negu bile kada pirmiau, pasirodo darbininkų pusėje, prispaustų masių pusėje. Jis prieš turtinguosius veltėdžius, prieš kalėjimus, išnaudojimą, skriaudas, bedarbę, ir priešais netikusį padalinimą turtų tikslu pavergt darbo žmones.

Judis prasideda satyrišku palyginimu—banda avių ir tokia pat “banda” darbininkų, varoma į kapitalistinį fabriką. Tas yra lyg įžanga į paveikslą, kuris vadinasi: “Pasakojimas apie indus-

trializaciją, apie jieškojimą darbo ir troškimą laimės.”

Ne, jokia laimė negali būt atsiektą šiame žiauriame pasaulyje, kuriame sunku, negalima gyventi jautriam žmogui. Kapitalistinė pasauli reikalinga pertvarkyti, kadangi perdėm sugedo jo sistema. Viskas jame juokinga ir šlykštu: kalėjimai, priverstinis darbas, nuosavybė, pasilinksminimai! Kaip pikta ir iki augščiausio laipsnio jautri Čaplino daina, kuomet jis būdamas užteigos patarnautoju dar turi palinksminint tos užteigos lankytojus. Keliuose gestuose jis išjuokė ir numaskavo tą nupuolimą, tuštumą, paikumą ir išgverimą buržuazinių pasilinksminimų.

Pastarasis judis, kaip ir visi Čaplino judžiai, daug prijuokina, bet ir sujaudina.

Negalima be skausmo matyt didelio neramumo jauslaus žmogaus tarp daugybės juokingiausių įvykių ir nuotikių.

Šiame paveiksle Čaplinas daug ką pasakė iki galui, tačiau ne viską. Vis dar ne pilnai aiškiai yra sutraukta visos čaplininės mintys, bet neabejojamai aišku, jog paskutiniame savo puikame paveiksle Čaplinas aiškiai pasirodė kaip mirtinas priešas išnaudojimo, vargo, bado, bedarbės ir kad jis yra malonus, nenulstantis, linksmas ir optimistiškas darbo žmonių draugas.

Vertė V. R.

(Iš “Ogonek”)

Ateities Dainius

Muzos paklausė dainiaus jaunuolio,
Kas jam patinka, ko jis norėtų:
Liaurų vainiko, meilės skaistuolių,
Ar su vargdieniais žengt malonėtų?

Dainius netroško liaurų vainiko.
Dainius netroško meilės skaistuolių.
Jis tenorėjo trečio dalyko:
Žengt su varguoliais, būt prie varguolių.

Muzos jam davė lyrą auksinę,
Dėjo į ranką kardą liepsnuotą,
Liejo tvirtumą jam į krūtinę,
Siuntė pasaulin taip apšarvotą.

Lyra—jam buvo taiką garsinti,
Meilę skaisčiausia, laimę garsinti;
Kardas—kad visą blogą kapojus;
Narsas—kad žengus, nieko netbojus.

Julius Janonis.

Knygų Peržvalga

Apie Tą Šalį, Kurioje Liepsnoja Civilis Karas

ISPANIJA—Trumpi Bruožai iš Šalies Istorijos ir Civilis Karas, parašė V. Andrusis, išleido dienraštis "Vilnis", 64 pusl., 10 centų.

Drg. V. Andrusis šioje didžiulėje brošiūroje gražiai nušviečia tuos istorinius brožus, kurie atvedė Ispanijos kraštą prie šio istorinio konflikto. Jis parodo, kaip Ispanijos liaudį šimtmečiais teriojo savi ir išlaukiniai tironai, kaip daug kartų ta liaudis bandė išsilaisvinti, bet kas kartą ji buvo begaislestingai parbloškta negailestingo klasinio priešo. Jis priveda prie 1931 metų įvykių, kurie nušlavė monarchiją ir įsteigė demokratinę respubliką, kaip toje respublikoj vėl įsigalėjo reakcionieriai—monarchistai—klerikalai ir palaipsniai sugrąžino krašte baisią priespaudą, paki 1936 metais vasario mėnesį rinkimuose sudarytas Liaudies Frontas laimėjo ir parbloškė reakcionierius. Dabar, po šio pralaimėjimo, liaudies prieštai, vadovybės armijos generolų (Franco, Mola) sukilo prieš Liaudies Valdžią ir uždegė kraštą negirdėtai kruvina, baisų, civilį karą.

Paskui, trumpai, drg. Andrusis nušviečia eigą to Civilio Karo ir gal istorijoj pirmiau negirdėtą Ispanijos liaudies kovotojų pasišventimą. Priveda jis ir tą faktą, kad Ispanijos liaudžiai pagelbon pribuvo pasaulio darbininkai, kaip medžiagine parama, taip luosonorais kovotojais. Šitie užsienio darbininkai kovotojai vaidina beveik sprendžiamą rolę Ispanijos Civiliam Karam. Jie savo drąsa ir pasiryžimu užjėbė neapsakomu

pasiryžimu liaudies frontą ir sulaukė kruvinąjį Franco gaušą prie Madrido vartų.

Tiek tik gal galima kritiško pasakyti autoriui, kad jisai perdaug paskendo "sausuose" faktuose ir davinuose, o beveik visai neapsistojęs apibūdinti šio Civilio Karo tarptautinę reikšmę. Pav., jisai tik keliais sakiniais atžymi, kad fašistinė Vokietija ir Italija teikia gen. Franco visapuse pagalbą, bet nepadarė iš to giliai einančių ir toli siekiančių išvadų. Taip pat jisai neduoda platesnio apibūdinimo Liaudies Fronto atsiradimo pačioj Ispanijoj, nesuriša to garbingo judėjimo su panašiais judėjimais Francijoj ir kitose šalyse.

Vadinasi, "Ispanija" iki pat briaunų pripildyta skaičiais ir daviniais, bet labai skūpi reikalingomis pamokomis ir išvadomis. O betgi ši brošiūra pasirodė labai laiku ir suvaidins vaidmenį tolimesniam mobilizavime simpatijų ir paramos Ispanijos kovotojams. Tikslai reikia ją plačiai paskleisti.

Pietinės Amerikos Lietuvių Veidrodis

Pietų Amerikos Lietuvių Kalendorius 1937 *Metams*, Dabarties Spaudos Leidinys Nr. 3, Buenos Aires, Argentina.

Pietų Amerikos lietuviai darbininkai jokių būdu nenori nusileisti mums, šiaurinėms Amerikos lietuviams. Jie pamatė, kad mes kasmet išleidžiame "Darbininkų Kalendorių", tai ir jie griebėsi už darbo ir išleido savo.

Žiniomis, daviniais ir faktais pietamerikiečių kalendorius labai turtingas, o ypatingai turtingas informacijomis apie Pietų Ameriką, tai yra, apie jos

lietuvius ir jų kultūrinės įstaugas. Labai mažai, tačiau, randame grožinės literatūros, o stačiai nieko apie Lietuvą ir jos žmones. Beveik nesuprantama mums, kaip tie mūsų draugai, kurie dar taip neseniai atvykę iš Lietuvos ir taip tampriai tebėra susiriję su Lietuvos žmonėmis, taip sėkmingai galėjo užmiršti tuos žmones ir jų kančias. Be abejo, kitais metais jie tą pragę užlopyt.

Beje, "Pietų Amerikos Lietuvių Kalendoriuje" randame kiek ilgesnį straipsnį pavadinimu "Liaudis ir Teatras". Užėjome jame ne visai tikslų ir teisingų "filozofijų".

Autorius labai teisingai, tiesa, pabara tuos darbininkus, kurie mano, "kad teatras tai turi būti tik pasilinksminimo vieta, kur nuėjus būtų galima pasigrožėti ir linksmiau ir smagiau laiką praleisti." Bet ne visai galima su juo sutikti, kuomet jis teigia, kad šita "nuomonė yra padaras dabartinio buržuazinio teatro." Viena, tai ne vien teatro padaras, bet visos abelės buržuazinės propagandos. Antara, jeigu dar buržuazinis teatras tiktai tokį padarą tepaliktu darbininkuose, tai pusė bėdos būtų. Jis padaro daug daugiau žalos, negu tiek.

Tą savo labai siaurą filozofiją straipsnio autorius pagražina toliau dar labai žalinga ir klaidinga išvada. Jis sako: "Buržuazinis teatras, vadinamas 'oficialiu teatru,' ir yra tik tam, kad pajvainirius—padarius smagesnes nieko nedirbančių buržujų dienas." Argi tik tokia buržuazinio teatro misija? Argi tiktai buržujai telanko teatras?

O visgi, nežiūrint parodytų ir dar kitų trūkumų, "Pietų Amerikos Lietuvių Kalendorius 1937 Metams" yra gražus ir didelis darbas. Jį galima vadinti "Pietų Amerikos lietuvių veidrodžiu."